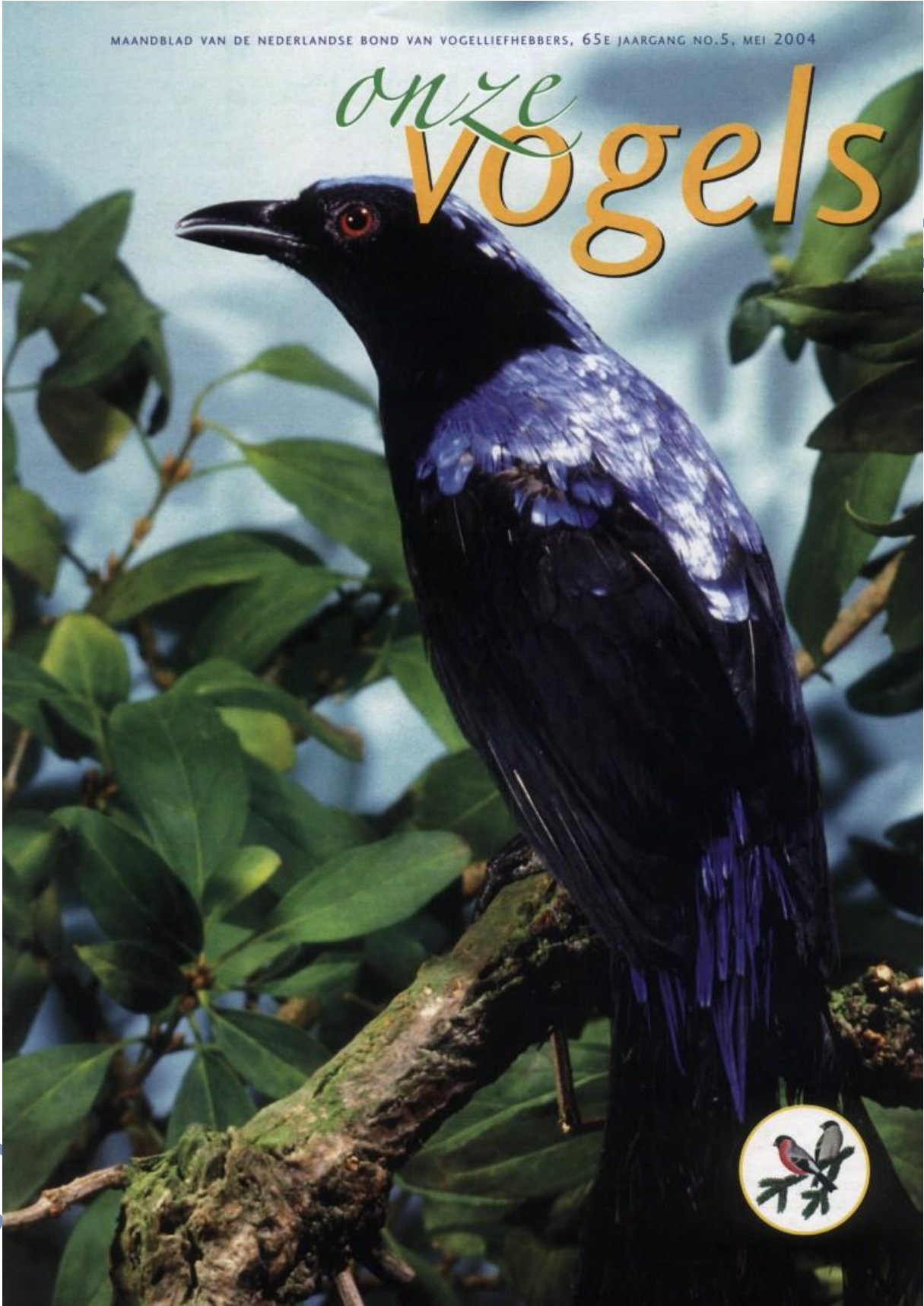

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS, 65E JAARGANG NO.5, MEI 2004

onze vogels

De

se

Kweekverslag van de Irenabuulbuul (*Irena Puella*)

Ik houd sinds ongeveer 10 jaar Irenabuulbuuls. Ik kweek jaarlijks met vrij goed resultaat deze vogels. Omdat ik gemerkt heb dat nogal wat liefhebbers van deze prachtige vogelsoort moeite hebben om jonge vogels groot te krijgen, heb ik het besluit genomen de door mij gebruikte kweekmethode ook aan anderen bekend te maken. Dit om meer eigen-kweekvogels in ons land te krijgen, zodat er minder in het wild gevangen hoeven te worden en om te voorkomen dat er bij menig kweker, nestjongen sterven.

Ik heb zoals gezegd ongeveer 10 jaar geleden mijn eerste koppel Irenabuulbuuls aangeschaft. Dit was een koppel in het wild gevangen vogels. Ik schafte de vogels in de nazomer aan en plaatste ze in een gezelschapsvolière. Deze volière had een niet verwarmd nachthok en een vlucht van ongeveer 6 m lang, 1,5 m breed en ongeveer 2 m hoog. Deze volière was beplant met wat struiken en coniferen. Hetgeen echter voor

het bereiken van goede kweekresultaten niet nodig blijkt te zijn. Vanaf het nachthok was de buitenvlucht ongeveer 1 meter overkapt. De medebewoners waren zaadeters zoals kanaries, putters, kneuen, sijzen etc. Als onderhoudsvoer gaf en geef ik de vogels universeelvoer, dagelijks een schaalje fijn-gesneden fruit en per vogel ongeveer 10 à 20 meelwormen. Als fruit verstrek ik dagelijks in ieder geval appel, aangevuld met fruit

dat op dat moment het meest voordelig is. Dat kan peer, kiwi of druiven etc zijn. Soms krijgen de vogels er een beetje banaan bij, want hiervan schijnen ze niet al teveel te mogen hebben. Dat werd mij verteld door de handelaar van wie ik de vogels kocht, dus daar heb ik me maar aan gehouden. Soms leg ik een doorgesneden sinaasappel neer, maar daar wordt meestal weinig van gegeten. Als de sinaasappel in stukjes gesneden wordt, eten ze het wat beter. Op druiven zijn ze echt verzot. Baden doen de vogels ook erg graag en dan het liefst tijdens een regenbui. Tijdens zo'n bad stoten de vogels allerlei fluittonen uit. Bij mij zitten de vogels zomer en winter buiten, tenzij de temperatuur verder dreigt te zakken dan 10° onder het vriespunt. Dan vang ik de vogels uit en

plaats ze in broedkooien in een licht verwarmde ruimte. Als de buitentemperatuur weer boven het vriespunt is, gaan ze weer naar buiten. Mij is namelijk helaas uit ervaring gebleken, dat als de vogels bij lagere temperaturen buiten blijven, hun pootjes bevriezen, waarna ze sterven.

Het door mij aangeschafte koppel begon ergens in april al te nestelen. Mijn ervaring is dat ze ieder jaar vroeg met nestelen beginnen en tot ongeveer augustus doorgaan. Als nestgelegenheid had ik in het nachthok en onder het overkapte gedeelte van de buitenvlucht een aantal rieten mandjes opgehangen. Die mandjes hingen ongeveer 10 centimeter onder het dak. De eerste keer werd er gebruik gemaakt van een mandje in het nachthok. Later werd steeds onder de overkapping genesteld. Mijn ervaring is, dat ze het liefst op een wat donker, beschut plekje nestelen. Als nestmateriaal werd en wordt voornamelijk kokosvezel gebruikt. Die kokosvezel wordt in zijn geheel gegeven, dus niet doorgeknipt. Tijdens de balts laat de man een bepaald soort fluittonen horen, terwijl hij dan zijn vleugels laat hangen en uitspreidt en deze op en neer laat trillen. Ook zijn staart trilt mee en terwijl hij dat doet, wiegt hij met zijn hele lichaam heen en weer. Ook vliegt hij plotseling weg, keert om, vliegt onder de stok waarop de pop zit, door, keert weer om en komt naast haar zitten. Het hele ritueel wordt dan herhaald, tot de pop paringsbereid is. De vogels leggen maximaal 2 eieren per ronde, die uitsluitend door de pop bebroed worden. De broedduur bedraagt ongeveer twaalf tot veertien dagen. In de broedtijd wordt er door de man veel gefloten. Als de jonge vogels uit het ei zijn gekomen en zijn opgedroogd, zijn ze prachtig om te zien. Ze zijn namelijk geheel

bedekt met een dikke laag, behoorlijk lang, bruin dons. Nestcontrole laten de oudervogels zonder problemen toe. Zodra ik in de volière kom, vliegt de pop van het nest en kan ik het nest controleren. Als kweekvoedsel verstrek ik het volgende: universeelvoer of de vruchtenpaté blijf ik gewoon verstrekken, ofschoon daar bijna niets van opgenomen wordt. Ook fruit blijf ik verstrekken, ofschoon ook daar vaak minder van gegeten wordt. Zodra ik jonge vogels verwacht, zet ik een schaal met meelwormen klaar. Die meelwormen hebben zich dik kunnen eten aan bambix, brinta of een andere soort pap. Over die meelwormen strooi ik wat beendermeel van het merk "Benovitaal". Die schaal met meelwormen ververs ik 's mor-

gens en 's avonds. Ik heb namelijk gemerkt dat de vogels de meelwormen uitzoeken en bepaalde wormen laten liggen. Tevens koop ik krekels en wel het liefst de grootst verkrijgbare maat zwarte krekels. Uit ervaring weet ik dat de vogels die het liefst opnemen. Bij gebrek aan deze soort krekels nemen ze ook wel andere. Sprinkhanen echter niet. De krekels vries ik altijd na aankoop in. De vogels geef ik 's morgens per jonge vogel 5 krekels en 's avonds herhaal ik dat. Bij twee jonge vogels komt dat dus op 20 krekels per dag neer. Meer krekels zouden ze best lusten, maar dat is me te kostbaar. Voordat ik de krekels aan de vogels verstrek, laat ik ze natuurlijk eerst ontdoien. (Dit niet in de magnetron doen, want dat kost je

jonge vogels. Dit weet ik uit ervaring). Nu het belangrijkste. Voordat ik de krekels in de volière zet, bestrooi ik ze net zoals de meelwormen met "Benovitaal", maar ook met een mespuntje DOXYCYCLINE. Hier rol ik de krekels doorheen, zodat dit mengsel aan de natte ontdoode krekels plakt. Op deze manier krijgen de vogels dit vanzelf mee naar binnen.

Ik kweek nu 10 jaar Irenabuulbuuls. Ik heb de eerste 3 jaar alle jongen verspeeld. Vaak wel drie tot vier nesten per seizoen. Ze werden de eerste keren niet ouder dan 2 dagen en later niet ouder dan 6 dagen. Steeds kregen de jongen last van zeer dunne stinkende ontlasting en waren niet meer te redden. Aangezien er bij mijn kanaries een keer para-

tyfus uitbrak en ik daar doxycycline tegen gebruikte, hetgeen de vogels genas, ben ik dat ook bij de buulbuuls gaan gebruiken. Toen ik dat deed, kreeg ik de jonge vogels wel op stok. Tijdens het afgelopen kweekseizoen heb ik toch weer eens geprobeerd om jongen groot te krijgen zonder doxycycline, hetgeen me meteen weer een nestje kostte. Dus gebruik het!!!!!!

Ik kweek nu ieder jaar met succes jonge Irenabuulbuuls. Van de 10 jaar geleden aangeschafte pop, heb ik nog ieder jaar jongen. Van een vorig jaar aangeschafte "importpop" heb ik afgelopen jaar ook 3 jongen gekweekt. Afgelopen jaar had ik twee koppels in afzonderlijke vluchten. Van een koppel ontsnapte de man. Toen de pop die bij de overgebleven man zat, zat te broeden, begon toevallig in diezelfde periode de "losse importpop" ook te nestelen. Ik heb daarop de man bij die pop gezet, waarna er onmiddellijk een aantal paringen volgde. Van die pop kweekte ik vier jongen waarvan er een na het uitvliegen door onbekende oorzaak doodging. De andere pop bracht de jongen alleen groot.

Mijn ervaring is dat de vogels het beste per koppel apart in een vlucht geplaatst kunnen worden. Bij mij zijn de afmetingen ongeveer 3 m lang, 1 m breed en 2 m hoog, waarvan de helft overkapt is (soort nachthok) en de andere helft open. Het nestelen doen ze het liefst in een mandje dat vrij hoog onder een afdak in de vlucht hangt. In de mandjes doe ik zelf al wat kokosvezel en de rest leg ik op de grond. De pop draagt dat dan zelf verder aan om het nest af te maken. De jongen kunnen geringd worden met ringmaat 4 of 4,5 mm. Ik maak de ringen voor de zekerheid met een watervaste viltstift zwart en daarna schuif ik er ook nog een stukje ventielslang overheen om uit het nest gooien van de jongen te voorkomen. Buiten het broedseizoen zijn

ze niet agressief tegen andere vogelsoorten, maar tijdens het broedseizoen en dan vooral als er jongen zijn, kan het zijn dat sommige vogels zeer fel achtervolgd worden. Ook komt het voor dat zij zich door andere vogelsoorten, zoals bijvoorbeeld Japanse nachtegalen, laten verjagen.

Ik hoop dat ik met dit verslag huidige en toekomstige liefhebbers van deze schitterende vogelsoort kan helpen bij het houden van en kweken met deze soort.

Bob Visser
Langeweg 36
5076 AK Haaren(N-Br)
Tel. 0411-623789.
UNIVISION/CEES SCHOETZ

Fokverslag van de geelbuiktroepiaal *Pseudoleistes guirahuro*, Yellow-rumped Marshbird.

HERKOMST: ZUID-BRAZILIË, ZUIDOOST-PARAGUAY, URUGUAY, NOORDOOST-ARGENTINIË.

Beschrijving

Het is een gezette vogel van ongeveer 22 cm groot, met een wat korte staart. Zijn snavel is lang en puntig. De poten zijn vrij groot en krachtig. Voor de kleurbeschrijving verwijs ik naar de bijgesloten foto's. Wel wil ik vermelden dat deze troepiaal een felgele stuit heeft, zoals je uit de Engelse benaming ook kunt afleiden. Als hij de gele stuit niet heeft, heb je te doen met de bruine geelbuiktroepiaal, *Pseudoleistes virencens*, Brown-and-Yellow Marshbird

Gedrag in de natuur

Deze vogels foerageren in kleine groepjes van zo'n 20 vogels. Ze bewonen in hun thuislanden droge graslanden, die verspreid liggen tussen de moerasgebieden. Na het foerageren trekken ze zich terug in deze moerasgebieden.

Gedrag in gevangenschap

Ik kocht deze vogels op de clubshow in 2001 van de heer B. Wouterse. Het waren importvogels. Naar ik vermoed nog vrij jong, want het geel op de borst was nog

niet echt fel doorgekleurd en je kon zien dat de ene toch al iets groter was dan de andere. Dus ik waagde de gok op een koppel. Thuisgekomen plaatste ik ze in een vluchtje van 2,50m x 1m x 1,80m met een aangrenzend nachthok van 1m x 1,25m x 2m. De buitenvlucht is niet overdekt. Wel is deze aangeplant met een bosbes, kronkelwilg en klimhortensia. Op de grond is gewoon zwart zand met hier en daar een boomstronk en wat halfverrotte berkentakken. En niet te vergeten een grote badschaal, want baden is een van de favoriete bezigheden van deze troepialen, daar was ik al snel achtergekomen. De vlucht ligt wat beschut, omdat deze tegen de zijkant van een tuinhuis is gebouwd. Mede daardoor krijgen de vogels pas in de middag wat zon. De vogels hadden het meteen prima naar hun zin. Toen ik ze losliet, begon er eentje meteen uit volle borst te zingen, dus ik had zeker al een man. En na een grote waspartij zochten de vogels elkaar toch regelmatig op en hadden heel veel roepcontact met elkaar. Ze kwamen heel goed de winter door en de man zong regelmatig volop. Vooral met wat zonnig en helder weer. Soms beantwoordde de pop

hem met haar zang. Rond februari 2002 ging de man steeds vaker met een grashalm in zijn snavel achter de pop aan, luid fluitend. En na een paar weken trof ik in het binnenhok, waar nog een nestbakje van vorig seizoen hing, een groot slordig nest aan.

Dit nest is gemaakt van bladeren en plantenstengels, wat nog op de bodem van de buitenvlucht te vinden was, vermengd met wat modder. De pop had onder dwang van de man toch maar een nest gemaakt. Het nestbakje is van hout, de maten zijn 15cm x 15cm x 5cm. Tot mijn verbazing lagen er een paar dagen later 4 eitjes in, het was half maart. De eitjes hebben de grootte van een spreekweneitje, ze zijn wit tot bruinachtig met dieprode vlekjes. Baltsgedrag heb ik niet waargenomen, maar de man fluit veel met halfhangende vleugels en een gespreide staart, dus ik neem aan dat dat de balts is. De pop broedt vast. Alleen als ik in de tuin kom, roept de man en op dat moment komt de pop van het nest af om te kijken wat er aan de hand is. Na 14 dagen broeden komen de jongen uit, 3 tegelijk. Dus is ze met het 3de eitje met broeden begonnen.

Een dag later komt nog een jong uit. Ik bied de vogels buffalowormen, mieren eitjes, witte meelwormen en tahoe onder het Tovo universeelvoer aan. Beide ouders zijn heel kieskeurig in hun voeropname naar de jongen toe en voeren niet voor 100%. Ik wijt dit aan het feit dat het veel te koud is. Als het 's morgens licht wordt, is het maar 40 Celsius. Als de pop wakker wordt, neemt ze eerst een bad en pakt wat voer. En als dit niet snel genoeg gaat, koelen de jongen zo snel af, dat ze niet sperren als de pop terugkomt. Op dat moment gooit de pop de jongen uit het nest, omdat de pop de jongen voor dood aanziet. Met als resultaat: na 3 dagen geen jongen meer. De man gaat meteen weer achter de pop aan en jaagt haar steeds het nachthok in. En na 2 weken zit de pop opnieuw te broeden. Ze zit op het oude nest, nu legt ze zelfs 5 eitjes. Ze legt elke dag en broedt weer bij het 3e eitje. Weer wordt er voortreffelijk gebroed. Na 14 dagen komen er 3 jongen uit. Een dag later liggen er nog steeds 3 jongen in het nest, maar er ontbreekt 1 eitje, het 4e eitje. Weer een dag later zijn er nog steeds 3 jongen in het nest en ook het 5e eitje ontbreekt. Dus

geen eitjes meer, maar wel 3 jongen. Na 4 dagen echter zijn ook deze jongen dood, ze groeiden nauwelijks. Ik vermoed dat er jongen doodgaan door onvoldoende voeren en de nog steeds veel te lange, koude nachten. Het is nu eind april en de troepialen houden het voor dit seizoen voor gezien.

Broedseizoen 2003

De troepialen zijn wederom goed de winter doorgekomen. In deze periode heb ik de vogels beter laten wennen aan diverse producten om hun jongen eventueel mee groot te laten brengen. Dit zijn diepvriespinkies en diepvrieskrekels, want de producten die bewegen, nemen de troepialen toch wel, bijvoorbeeld meel- en buffalowormen. Begin april gaat de man weer met de grashalm achter de pop aan, onder luid gezang en met lichte dwang. Hij laat de pop niet met rust, als deze niet met nestmateriaal bezig is. De pop bouwt ditmaal een groot slordig nest in een traliekoortje in de buitenren, maten 14 x 14 x 15,5cm. De pop maakt het nest alleen, maar de man helpt haar af en toe door iets aan te geven. Rond half april is het nest klaar, weer gemaakt van gras, sisal,

raffia en kokosvezel, aan elkaar gesmeerd met modder. Het eerste eitje wordt gelegd op 20 april 2003. Op 22 april het 3e eitje en de pop begint te broeden. Op 25 april heeft de pop 5 eitjes. Na 14 dagen broeden heeft de pop op 5 mei 2 jongen en een dag later heeft ze 4 jongen. Op 7 mei heeft ze 5 jongen. De jongen zijn heel licht van kleur, met wat wit dons. De oudervogels laten onder het slaken van wat alarmkreten toch de nestcontrole goed toe. Als ik uit de kooi ga, gaat de pop meteen op de jongen zitten. De oudervogels krijgen nu diepvriesmieren eitjes en veel buffalowormen aangeboden. Ze nemen dit voer goed op en voeren de jongen ook al kleine stukjes tahoe. Na 3 à 4 dagen nemen ze minder buffalowormen op en op dat moment ga ik diepvriespinkies voeren. Ook deze overschakeling gaat goed en de jongen groeien prima. Op dag 5 ga ik de 2 oudste jongen ringen en zie dat de 2 jongste iets achterblijven in de groei. Nu ben ik ook witte meelwormen gaan voeren en kleine krekels. De jongen zijn overigens geringd met ringmaat 4,5. Op dag 6 is een van de kleinste dood gegaan en ook op dag 7 is de andere kleine dood.

Ik denk dat 5 jongen te veel is voor de pop. De overige 3 jongen doen het goed. Nu de jongen steeds meer gaan eten, gaat de man vanaf dag 7 ook meevoeren. Ik voer de ouders nu 5x per dag verschillende porties levend voer. 's Morgens om 6.00 uur voor het eerst en 's avonds tussen 20.00 uur en 21.00 uur voor het laatst. Je merkt dat hoe ouder de jongen worden, de ouders steeds van voedseldieren wisselen. Aan het begin veel miereneitjes en buffalowormen en later nemen ze die bijna niet meer en geven ze veel tahoe, krekels, pinkies en meelwormen. De meelwormen geef ik nog steeds, maar 10 à 20 per voerbeurt. Dit omdat de man anders snel agressief wordt, vooral naar de pop toe. Over de tahoe strooi ik steeds een calciumsupplement, Nekton MSA en vitamine D3 en wat spirulina. De volgende dag geef ik ze een multivitamine-preparaat, Nekton S. Dit wissel ik van dag tot dag. De krekels bepoeder ik met Aves insectenstrooipoeder en de meelwormen geef ik universeelvoer te eten. Het bepoederen van de insecten heeft bij de troepialen niet zo veel nut, omdat ze deze eerst afspoelen in de badschaal voor ze die de jongen voeren. Op dag 12 sterft er toch nog 1 jong. Waarschijnlijk doordat er tussen 2 voerbeurten te veel tijd zat. De overgebleven jongen vliegen op 18 mei uit. Ze zijn vandaag precies 14 dagen oud. Uitvliegen is eigenlijk ook wel een groot woord, want ze kruipen maar wat over de

grond. Opvallend is dat als de ouders bij gevaar alarm slaan, de jongen niet weglopen of -vliegen, maar zich plat op de grond drukken en zich muisstil houden. Ze vallen dan ook helemaal niet op. Ze lijken op een blad of een stuk boomschors. Vlak voor het donker werd, heb ik de jongen in het nest teruggezet en daar bleven ze dan ook wel zitten. Vanaf de 3e dag na het uitvliegen, dus toen ze 17 dagen oud waren, konden ze zelf 's avonds terugklimmen en fladderen naar het oude nest en overnachtten daar samen.

De pop was inmiddels alweer aan een nieuw nest begonnen, minder dan 1 meter van het oude nest vandaan. Ze gebruikte nu veel raffia, die ik kort geknipt had. Deze raffia heb ik na een paar dagen uit de kooi gehaald, want de pop raakte er nog elke keer in verstrikt met haar grote poten en ik moest dagelijks de raffia van haar poten snijden of knippen. Op 21 mei had ze alweer een eitje gelegd in haar nieuwe nest. Vanaf dit moment moest de man de jongen alleen voeren. Toen deze ongeveer 3 weken oud waren, begonnen ze zelf al wat te eten en na 4 weken waren ze zelfstandig. Ze mochten van de ouders best in de buurt zitten van het nieuwe nest, maar niet op het nieuwe nest, waarin de pop inmiddels zat te broeden op 4 eitjes. Van deze ronde zijn de eitjes wel uitgekomen. Toen de jongen ongeveer 10 dagen waren, vielen de ouders in de

rui en zijn de jongen in de steek gelaten. Jammer, maar zo is de natuur. Het jeugdkleed is op de buik vaalgeel, de borst is vaalbruin gestreept. De kop, nek en vleugels zijn bruin en de stuit is lichtgeel. Wat verder opvalt, is dat ze rond de ogen naar de snavel toe helemaal kaal zijn en dat deze plekken pas bevederd raken, als ze ongeveer 2 maanden oud zijn.

De voeding

Het voer wordt op een plank in het binnenhok aangeboden op ongeveer 1 meter hoogte. Het bestaat uit Tovo universeel vermengd met wat tahoe, waar spirulina overheen gestrooid is. Dit wordt aangevuld met meelwormen het gehele jaar door. In de lente begin ik de voeding aan te vullen met buffalowormen en pinkies. Als ze jongen hebben, wordt het voer aangevuld met miereneitjes en kleine krekels, waarbij ik de lange poten uittrek. Zo kunnen de krekels niet wegspringen, maar wel blijven bewegen. En soms, als de jongen zijn uitgevlogen, geef ik de vogels een paar moriwormen. Fruit kunnen de troepialen niet waarderen. Wel een bakje witzaad in de wintermaanden, van oktober tot en met februari.

Tot zover de fok met de geelbuiktroepiaal. Ik hoop dat u er uw voordeel uit kunt halen.

Met vriendelijke groet, JOHAN VAN DEN BROEK.

DE IDEALIST - MEI

Koninklijk

Op 29 en 30 april waren wij twee dagen in het Groninger land te gast bij Klaas en Trinie Veen. Wij waren uitgenodigd in het gemeentehuis van Hoogezand-Sappenmeer. Klaas kreeg een koninklijke onderscheiding opgespeld voor zijn vele verdiensten in de vogelsport. Zoals de commissaris van de koningin het omschreef: 'Klaas heeft het noorden van het land aanzien gegeven.' In menig vogelboek wordt de naam Veen weergegeven als een kweker van zebra-vinken. Hij stond aan de wieg van de splendidmutaties. Hij kweekt de hele kleurlijn van de taranta en de wildkleur van de Catherinaparkiet. Zes keer werd hij met deze vogels wereldkampioen. Behalve deze soorten spitst hij zich toe op het kweken van barmstijzen en tortelduiven in vele mutaties. Klaas is een echte idealist. Hij heeft een fotografisch geheugen, weet hoe een vogel er op de tentoonstelling uit moet zien. Ik zeg wel eens: 'Geef Klaas een stel vogels en binnen vijf jaar zit hij op de hoogste trede van de ladder.'

Het spelletje is begonnen

Op 4 mei zitten we 's avonds op ons terras met een gesloten windscherm te genieten van de elegantparkieten. Vooral de mannetjes zijn druk in de weer met het verzamelen van voer voor de jongen. Uit verschillende broedblokken begint geluid te komen als het popje haar jongen voert. De eleganten hebben dit jaar voor mij iets nieuws. Ze gaan

allemaal tegelijk aan de voorzijde van het gaas hangen. Alsof ze zeggen willen: 'Zie je ons goed? Vergeet je ons niet? Zie je wel hoe mooi we zijn met die rode vlek onder op onze buik?' Ze vragen aandacht. Eén vogel is met dit spelletje begonnen en snel namen ze het van elkaar over. Hiervan geniet ik en blijf nog een uurtje langer in mijn tuinstoel zitten. Voeren in deze tijd is erg belangrijk. Om zeven uur 's ochtends krijgen stellen die jongen hebben, zaden. Om acht uur krijgen ze allemaal krachtvoer gemengd met gekiemde zaden zoals taugé, boekweit en wat zonnepitten. Om drie uur 's middags alleen krachtvoer voor degene die jongen hebben. Om vier uur geef ik ze groenvoer. In deze tijd is dat vogelmuur, wat graag gegeten wordt. Rond zes uur krijgen ze allemaal hun dagelijkse zaden. De waterbakken ververs ik nu dagelijks en vermeng het drinkwater met appelazijn. Anderhalf cc op één liter water. Appelazijn remt de bacteriëndruk. Heel belangrijk is nu dat het bakje maagkiesel goed gevuld blijft.

Ziek zijn

In de ziekenafdeling heb ik vandaag nog twee eleganten zitten. Eén is herstellend van de pech van het uitroken door de vuurkorf. Over enkele dagen kan hij weer teruggezet worden. Zijn popje heeft legnoodverschijnselen. Het vijfde ei kan er op eigen kracht niet uitkomen. Zij zat al warm, ik masseerde haar met olie ik moest kiezen, de vogel werd

steeds zwakker, helpen, met de kans op doodgaan of de nacht afwachten en haar mogelijk de volgende ochtend dood vinden. De nood was hoog. Ik besluit in te grijpen. Door zacht te masseren met olie druk ik heel voorzichtig het ei stuk in de eileider, toen werd het een klein propje dat even daarna naar buiten kwam. Ze werd weer in de ziekenkooi teruggezet. De volgende ochtend zat ze weer op de stok. De oorzaak zag ik: het té snel afwikkelen van het eerste legsel en het té snel beginnen van het opnieuw leggen van een ei. Er treden dan gemakkelijker hormonale storingen op, waarvan legnood er één kan zijn.

Aantallen

Afgelopen week heb ik nog even telefonisch contact gehad met mijn collega-kanariekeker. Hij was op ander voer overgegaan en ging appelazijn gebruiken. Zodoende was de eerste broedronde goed verlopen. Zoals u leest, spreek ik niet over aantallen. Ik kweek al veertig jaar, heb vele ups en downs meegemaakt en droom niet meer over aantallen. Als de vogels het naar hun zin hebben, ben ik een tevreden mens. Bij mijn collega verliep de tweede ronde wat minder, zei hij. Er waren nogal wat popjes bij die alweer eieren gingen leggen, toen de jongen nog in het nest lagen. Het gevolg was: té druk in de kooien met uitvliegers en de eieren toch wat slechter bevrucht. Maar over het geheel genomen was hij tevreden met het resultaat.

Doordat hij nu appelazijn en een wat aangepaste voer geeft, merkte hij dat er nu tijdens de broedperioden minder jongen geplukt waren. Het is altijd genieten als je mooie gave kweekjongen uit de broedkooien op stok ziet komen.

Tip voor de foto

De vorige maand is het u misschien al opgevallen dat ik tegenwoordig in het broedlaaije een stukje vloerbedekking heb liggen. Neophema's gooien graag hun nestmateriaal naar buiten. Als gevolg daarvan kunnen de eieren nog wel eens op de kale houten bodem komen te liggen. Beschadigingen zijn dan niet uitgesloten. Door er een stukje tapijt in te leggen liggen de eieren nu

zacht. Ik laat de hoeken iets omhoog liggen, zo ontstaat er in het midden een mooi broedkuiltje. Op dat kuiltje strooi ik nog wat houtmool. Bij de Catherina's pakte het anders uit. Zij tilden het tapijtje op en zetten het aan de zijkant van hun broedblokje. Voor hen geen tapijt op de vloer dus. Linksonder is het voerplaatje voor het groenvoer te zien. In deze tijd is het dagelijks gevuld met vogelmuur. Omdat het taps toeloopt naar het gaas wordt alles tegen het gaas aangeduwd. De hele portie is na enkele uren verdwenen. Het ruwere materiaal blijft aan de buitenkant van de kooi achter. Hierdoor is het gemakkelijk te verwijderen en minder vuil in de kooien. Het belangrijkste vind ik dat de vogels er een poosje

mee bezig zijn en ze niet op het groen lopen te trappen. Wat uitgepeld is, valt door de gazen bodem naar beneden.

Tot de volgende maand.

DE IDEALIST

Ik wil u dit jaar maandelijks het een en ander over mijn vogels vertellen. Dit via dit papier opgetekend in het jaar 2003. Als vogelliefhebber heb ik al zo'n 46 jaar vogels. Door hen heb ik veel geleerd en leer nog steeds. Van nare ervaringen ben ik niet verschoond gebleven. Toch blijft het mijn passie: de elegantparkiet.

Jan Chris van Dam.

KALENDER 2004 MEI • *Ficedula westermanni*.

FOTO: CEES SCHOLZ

Kleine bonte vliegenvanger

Deze kleine bonte vliegenvanger (10 - 12 cm) ook wel Westerman vliegenvanger genaamd heeft met zijn acht ondersoorten een zeer groot verspreidingsgebied. We vinden ze in het Himalayagebied van Nepal oostwaarts tot Zuid - China, Birma, Zuidoost Thailand, Zuid Annam, Noordwest Tonkin, Noord - en Zuid Laos, Malaya, Grote Sunda eilanden, Filippijnen, Sulawesi en de Kleine Sunda eilanden oostwaarts tot Timor.

Daar vinden we ze in tussen het gebladerte van de boomkruinen van het oerwoud, dan wel aan de randen daarvan. Lokaal komen ze in de bergwouden voor van 1000 tot 2500 meter op de Grote Sunda eilanden. Steeds leven ze alleen of in paartjes, buiten de broedtijd in zwermen met andere kleine insectenetende vogeltjes. In deze zwermen vallen de mannetjes op door hun bonte tekening en de grote

bewegelijkheid. Helaas is op de foto (achterste vogel) niet te zien dat de mannetjes een witte vleugel - en staarttekening bezitten.

Zij laten een hoog geluid horen, dat klinkt als een krekel, ongeveer als "tjie-tjie-tjie", enz, of als "tsjierr", dan wel als "fie-fie-kedirr". Andere vertegenwoordigers van de nominaatvorm laten een gezang horen, bestaande uit een aardige, langzame vliegenvanger - strofe.

Het voedsel bestaat uit vele soorten insecten zoals; kevertjes, vliegen, rupsen, vliegende mieren, spinnen, enz. Doorgaans broeden deze vliegenvangertjes hoog boven de grond in de woudreuzen. Van de *Ficedula westermanni* zijn nesten tot op hoogten van 13 meter gevonden. Deze nesten die worden bevestigd aan klimplanten zijn komvormig en gemaakt van mossen en varens, de binnenzijde wordt gevoerd met fijne wortel - en plantendelen. Het legsel bestaat uit 3-4 egaal olijfbroene getinte eieren. Deze eieren zijn geheel bedekt met kleine roodachtige bruine vlekjes. De vorm is breed ovaal.

Over de fok met deze vogeltjes bij de vogelliefhebbers is helaas niets bekend. Dus een uitdaging voor u die deze vogeltjes bezit.

GER ESSENBERG

De bevedering

Van het keurseizoen dat al weer een poosje achter ons ligt, is mij een ding sterk bijgebleven en wel dat er vele vogels een fout in de bevedering toonden !!

Het lijkt, of de problemen met de bevedering ieder jaar toenemen. Ofschoon onze keurmeesters er de laatste jaren herhaaldelijk op zijn geweest om hier nauwkeurig op toe te zien en bij fouten punten in mindering te brengen, scoren vogels met een niet correcte bevedering soms nog (te) veel punten !!

De standaardisen van onze bond geven duidelijke richtlijnen aan zowel de kweker/inzender als aan de keurmeester: een goede bevedering moet zacht, dicht, glanzend en compleet zijn, maar ook glad en aaneengesloten gedragen worden.

In de praktijk zal bij een goede bevedering 13 punten worden toegekend. Fouten worden gestraft met 1 of meer punten al naar gelang de ernst van de fout(en).

Deze laatste zin geeft de keurmeester dus de ruimte om afhankelijk van de grootte van de fout voor bevedering 12, 11, 10 of minder punten toe te kennen.

Hoe dienen we de ernst van de fout(en) te beoordelen ??

Voorkomende fouten in het verenpak zou ik in 3 groepen willen verdelen:

Groep A.

Fouten veroorzaakt door "externe" omstandigheden zoals bijv. gebroken of ontbrekende vleugel- of staartpennen en deels ontbrekende bevedering in rug, borst, flanken of aan het kopje als gevolg van het onderlinge verenplukken of als resultaat van een ordinaire onderlinge ruzie.

Ook de bekende niet volledig uitgeruide contourveren (ruipuntjes) en onvolgroeide staart- of vleugelpennen kunnen onder deze categorie worden geschaard.

Het ontstaan van een zogenaamde spreidstaart kan 2 oorzaken hebben. Ten eerste kan een niet goed afgerichte vogel langs de tralies van de tentoonstellingskooi glijden en zo de bevedering uit zijn verband brengen. Ten tweede kan een dergelijke vogel

met name kort na het verlaten van het nest door de oudervogels zijn ontdaan van 1 of meer staartpennen. Doordat deze pennen er niet rechtstandig naar achteren, maar schuin worden uitgetrokken, ontstaat een beschadiging in de schacht, waardoor nieuwe veren scheef naar buiten komen. Ook zien we vaak, dat 1 of meer nieuwe veren gedraaid te voorschijn komen. Een milde bestraffing in de rubriek bevedering met 1 of 2 punten zal meestal volstaan.

De natuur zal alle voornoemde fouten (met uitzondering van een beschadigde staartinplant) na verloop van tijd vanzelf weer herstellen. Denk hierbij met name aan de ruiperiode. Deze vogels kunnen dus bij de volgende kweekronde desgewenst weer gewoon worden ingezet.

Groep B.

Fouten ontstaan als gevolg van een verkeerde kruising van de ouderparen (kweekstellen). Denk hierbij bijv. aan een niet sluitende borstbevedering waardoor het borstbeen deels zichtbaar wordt, of een te dunne kopbevedering. Beide fouten zijn veelal een gevolg van de kruising van 2 (zeer) kort bevederde vogels.

Ook het tegenovergestelde komen we tegen: de flankbevedering is te lang, waardoor deze om de vleugels heen naar boven krult, of diezelfde bevedering is zo lang dat deze naar beneden afhangt. We spreken dan vaak van een vogel met een "rokje". Ook een min of meer afhagende bevedering in het rugdek als gevolg van de te lange bevedering komen we regelmatig tegen.

Kanaries met deze bevederingsfouten zijn niet geschikt voor inzending naar een tentoonstelling, immers ze zijn geen aanwinst voor een "show". Ze zullen eveneens niet in de prijzen vallen, omdat ze een ruime puntenaftrek verdienen voor genoemde fouten.

Bovendien zullen ze niet in aanmerking komen voor hoge kleurpunten, omdat de melanine in de flanken en het rugdek (denk hierbij bijv. aan de bestreping bij melanine-

vogels) niet scherp afgetekend kan zijn. Ook het gele of rode lipochroom zal nooit een egale tint laten zien.

De inzet van deze vogels voor een volgend broedseizoen hoeft geen probleem te zijn, mits er wordt gekozen voor een passende partner met een langere of juist kortere bevedering, afhankelijk van het probleem.

NB: Een intensieve kanarie heeft niet op voorhand een korte bevedering!! De lengte van de bevedering is eenvoudig te controleren door de flankbevedering van de vogel uit te spreiden, dus van de vogel af te houden. Bij een (te) lang bevederde vogel is deze dan al snel langer dan 3 à 4 centimeter. Bij een kort bevederde blijft de lengte binnen de 2 cm.

Groep C :

Fouten die als erfgoed van een vorige generatie zijn verkregen. De meest voorkomende dwalingen van de natuur zijn omhoog staande halsveertjes, onjuist ingeplante nekbevedering, opstaande kopbevedering (hoortjes) en draaiende gespleten borstveren. Dit laatste komen we o.a. zeer veel tegen bij de five fancy. Foutieve bevedering rond de hals en nek nemen we waar, indien het kopje wordt gedraaid. De bevedering is dan niet meer glad aangesloten. Het zogenaamde v-halsje is voortdurend waarneembaar. Deze fouten, die eveneens van invloed zullen zijn op de vorm en/of de kleur van de kanarie, dienen streng gestraft te worden. Bovendien dienen alle vogels met dergelijke fouten die door vererving zijn ontstaan, voor de kweek te worden uitgesloten. Doen we dit niet, dan komen ze in een volgende generatie zeker terug en zullen we weer voor teleurstellingen komen te staan. Derhalve wellicht ten overvloede: vogels met erfelijke fouten niet meer in de broedkooien !!

PIET WASSENAAR - BARNEVELD
KEURMEESTER VAN KLEURKANARIES.

onze vogels

ISSN 0030-3224

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS (OPLAGE 38.000)

Onze Vogels is een maandblad, uitgegeven door de NBvV, de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers.

Voor meer informatie over de NBvV, haar doelstellingen en het lidmaatschap verwijzen u naar de rubriek "Bondsmedelingen" achter in dit blad. De leden van de NBvV krijgen dit maandblad op grond van hun lidmaatschap automatisch thuis gezonden.

IN DIT NUMMER

Blauwvleugelparkiet 160

Jeugd ontmoetingsdagen

VERDER IN DIT NUMMER

pagina

166

Kweekverslag van de Irenabuulbuul	147
Fokverslag van de geelbuiktroepiaal	149
De Idealist	152
Over kanaries gesproken	154
De zang van de timbrado	155
Aanmaak Eumelanine	156
De boekenwurm	158
Voedsel uit het rijkdom der natuur	
Onkruidzaden als vogelvoedsel Kleine Klis	159
De blauwvleugelparkiet	160
Volierewedstrijd in Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg (ZH)	161
Feiten en fictie over vogelvoeding	162
De binsenastrilde	165
Jeugd ontmoetingsdagen	166
Jeugd- & Promoteam (1)	170
Uit de volière geklapt	172
Volière van de maand	173
Vraag&aanbod	174
De Blauwe bisschop	177
Bondsmedelingen	178

Blauwebischop

177

Het volgende nummer wordt
ter post bezorgd op 21 juni 2004

Colofon

UITGEVER

'Onze Vogels' is het maandelijkse tijdschrift van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers. Een organisatie van vogelliefhebbers met ca. 36.000 leden. De NBvV is opgericht in 1932. De totale oplage van 'Onze Vogels' bedraagt 38.000 exemplaren. Het tijdschrift wordt toegezonden aan leden, verspreide leden en binnen- en buitenlandse abonnees. Men wordt lid van de NBvV door zich aan te sluiten bij een van de ruim 600 plaatselijke afdelingen van de bond. Ook bestaat de mogelijkheid verspreid lid te worden.

ADRES

NBvV, Postbus 74
4600 AB BERGEN OP ZOOM
tel. 0164-235007 e-mail: info@nbvv.nl
fax 0164-239020 website: www.nbvv.nl
Bankrekening: 46.89.59.262
Postbank: 11.48.324
Voor België: 000-0156074-01
T.n.v. Ned.Bond van Vogelliefhebbers

REDACTIE

Redactie: Gea Stoop (tel/fax 070-3461831,
e-mail: gea.stoop@hetnet.nl)
Kanaries: Henk van der Wal en Gea Stoop

Tropen en grondvogels: Jan de Nijss
Tekstcorrectie: Jan Huijsmans
Artikelen voor Onze Vogels richten aan
betreffende personen en zenden aan het
bonds bureau in Bergen op Zoom. Voor
vragen kunt u zich richten tot Gea Stoop

ZAKELIJKE ADVERTENTIES

Tarieven voor zakelijke advertenties zijn te
verkrijgen bij Piet Deley op het bonds bureau
in Bergen op Zoom. Voor 'Vraag en aanbod
advertenties' wordt verwezen naar de desbe-
treffende tarieven en voorwaarden elders in
dit blad.

De sluitingstermijn voor zakelijke advertenties
is uiterlijk 6 weken voor verschijningsdatum.
'Onze Vogels' wordt in de laatste volle week
van de maand ter post bezorgd

ABONNEMENTSPRIJZEN

Nederland: € 24,-, België: € 26,-,
Europa: € 42,50, Buiten Europa: € 57,50
Voor verzending per luchtpost geldt een
ander tarief, afhankelijk van het land van
bestemming. Dit kan worden opgevraagd bij
het bonds bureau.

Het abonnementsjaar loopt van 1 januari tot
en met 31 december.

VERANTWOORDELIJKHEID

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is
niet verantwoordelijk voor de gepubliceerde
advertenties en kent geen verplichting tot
het opnemen van advertenties. De auteurs
blijven verantwoordelijk voor de inhoud van
hun artikelen. Door publicatie neemt de
NBvV geen enkele verantwoordelijkheid op
zich. Overname van artikelen, illustraties,
foto's of gedeelten daarvan is zonder schrift-
telijke toestemming niet toegestaan.

FOTO VOORPLAAT:

IRENABUULBUUL

FOTO:

UNIVISOR/ CRES SCHOLTZ

ONTWERP EN DRUK:

PLANTINGKONING CAPELLE A/D ESSEL BV
POSTBUS 550, 2900 AH CAPELLE A/D ESSEL
TELEFOON (010) 459 55 55

De zang van de timbrado, met zijn veelvuldigheid en variaties

DOOR: DR. ING. KARL HEINZ EIBEL TE KERPEN DLD.

In Spanje zijn meer organisaties, doch de beide belangrijkste zijn de FOCDE en de FOE. Deze twee organisaties hebben verschillende waarderingssystemen en waardering van de zang. De grootste organisatie is de FOCDE, die zich met hun vastgelegde kweekrichting zonder meer eenvoudig bij de COM doorgezet heeft. De zang van de timbrado en de waardering houden de volgende factoren in:

- Het aantal van de tonen of melodieën.
- De verschillende en ontelbare variaties en verbindingen der tonen, in het bijzonder de samengestelde toeren die in verschillende combinaties klinken kan, als echo of net zoals twee vogels gelijk zingen. De aard en klank van het gezang zodat deze zoet en Tief en aangenaam in het oor klinkt, zonder schrille, te harde of zeer spitse tonen, die ons oor zonder meer geweld aandoen ofwel pijn doen.
- Een goede harmonie en verbinding van de toeren tijdens het zingen.
- Een harmonie in het gezang van vogels die een stam vertegenwoordigen.

Schrille, schrapende of neuzige tonen die als fouten gelden en zonder meer als negatief gewaardeerd moeten worden. De timbradozang kan van vogel tot vogel helemaal verschillen. Dat betekent dat er verschillende klankvariëaties gezongen worden en ook een groter of onderscheiden of met meer of minder tonen samengebracht klankbeeld naar voren gebracht wordt.

De vogel met de beste kwaliteit van de afzonderlijke toeren en een groter aantal toeren of tonen en variatiebreedte in zijn gezang zal zonder meer de beste waardering krijgen. Het is noodzaak een adequate muzikale kwaliteit binnen het repertoire van de zang van de timbrado te verlangen. Daarvoor zoekt men de aangenaamste zang die harmonie uitstraalt en waarvan de overgang der toeren vloeiend gaat, waarbij de harde en schrille, hoge en slechte toeren geweigerd worden, speciaal overheersende metaalachtige klanken die ons oor geweld aandoen. Daarom is het zeer belangrijk dat de kanarievogel binnen de structuur der tonen de uitgesproken lettergrepen voor iedere toer goed brengt en benut en dat zijn gezang vloeiend en schoon verschijnt. Men moet er goed op letten dat iedere melodie die pijn doet aan ons oor, niet gewenst is en door selectie voor de kweek uitgeschakeld moet worden. Wegens de grote verscheidenheid in de zang, die de

timbrado's kunnen brengen afhankelijk van hun afstamming of herkomst en ook afhankelijk van de voorliefde van de kweker of zijn kweekrichting, schijnt het zeer belangrijk de gezongen toeren te classificeren. Bovendien ondergaan deze zangers ook verder een ontwikkelingsproces dat de vastlegging der onderscheidene toeren verder ontwikkelt, dus ook de toeren die de kweker opnieuw wil vastleggen.

In het algemeen kan men de zang van de timbrado in twee richtingen splitsen. De droge en de waterrichting. Uit de droge richting spreiden zich weer twee richtingen met eigen en verschillende karakters. De sterk metaalachtige variatie die veel metalige klank bezit in de meeste tonen en holle klanken bevat, en de varianten met holle tonen en minder metaalklank. Oorspronkelijk was het belangrijkste karakter van de zang van de timbrado's die hij vele jaren lang zong, de metaalklank. Er werden bijna enkel vogels gekweekt van de droge metalige richting. Die zangrichting is een mogelijkheid om, als ze goed geselecteerd zijn en goed doorgefokt, wondere klanken van verschillend repertoire te brengen. Deze richting is de oorsprong van de actuele benaming: "TIMBRADO ESPANOL". De variatie met droge, holle zang heeft minder metaalklank in de diverse toeren en verschillende variaties. Omdat de droge zangrichting, of ze metalig zijn of hol, maar rein is, mogen zij niet zonder waterklank zijn. Watertoeren worden in de waardering separaat gewaardeerd. Deze watertoeren van de timbrado's zijn niet gelijk aan de watertoeren van de waterslagers, omdat deze toeren de specialiteit van de zang van de waterslager zijn. Men moest er ook op letten dat de waterige zang in de overige toeren van het repertoire van de timbrado invloed heeft, wanneer hij meer zacht en liefelijk wordt.

Binnen de gevonden zangrichting zijn er oneindig veel melodieën of variaties die de timbrado's kunnen zingen. Deze mogelijkheid bestaat door de grote hoeveelheid verschillende tonen en samengestelde toeren, daar deze oneindig veel variaties mogelijk maken. Maar het is wel haast onmogelijk dat een vogel alle voorkomende variaties zingt. Er moest immers in zijn zang een grotere specialisering van een bepaalde melodie bestaan. Enige melodieën zullen een hogere uitdrukking bereiken, vollere klank en andere melodieën zullen minder waard zijn. Alleen heel buitengewone timbrado's bezitten een wijd repertoire in afzonderlijke kwa-

liteit en daarom zou men de kwaliteit en niet de kwantiteit der tonen moeten laten prefereren. Het is beter een timbrado met minder repertoire voor te trekken, omdat die toch een bepaalde kwaliteit van enige toeren bereikt, dan een vogel die veel toeren heeft, maar waarvan de kwaliteit middelmatig is. Om dit te bereiken biedt de keurlijst van thans zeer goede mogelijkheden om het verschil in punten uit te drukken. Het waarderingsschema moet een adequate waardering van de vogels mogelijk maken, die bijzondere en prima toeren zingen, ook al ontbreken er enkele toeren in zijn lied. Dat betekent dat een vogel die niet alle toeren zingt, maar waarvan de gezongen toeren van goede kwaliteit zijn, winnaar kan worden. Dat waarderingsschema zou dus mogelijk moeten maken dat de classificatie en kwaliteit der gezongen toeren op een wedstrijd hoger gewaardeerd kunnen worden dan een vogel die alle toeren zingt, maar de meeste in mindere kwaliteit. In Spanje noemt men zulke vogels ook wel "puntendieven", omdat zij wel op alle wedstrijden punten verzamelen, maar geen toeren zingen die waardevol zijn.

Dit waarderingsschema heropent de mogelijkheid de kwaliteit der afzonderlijke toeren door duidelijke erkenning in de hoogte van de gegeven punten steeds te verbeteren. Als het dan nog lukt mogelijk vele of alle toeren van het lied in buitengewone kwaliteit te presenteren, hebben wij ons doel bereikt. Dit waren de belangrijkste redenen voor de invoering van een nieuw, naar mijn mening zeer intelligent waarderingsschema in het jaar 1995 op basis van de voordien aangevoerde feiten door de FOCDE. Dit schema werd in 1995 in Italië door de COM aangenomen. De andere Spaanse organisatie FOE heeft zich tot heden niet met dit besluit akkoord verklaard en is er nog steeds op tegen. Juist in het laatste jaar merkte ik dat die zoete en lieflijke zangrichting door haar kwaliteit ook enige hardnekkige critici der organisatie FOE kon overtuigen. De bedoelde diverse vogels, met verschillende zang, zullen wij in de praktijk zeker tegenkomen. Ondertussen zijn er timbrado's met een zeer goede afstamming, die in staat zijn metaalachtige, holle en droge tonen te zingen, en deze bijzonder goed kunnen combineren met de watertoeren. Zulke buitengewone exemplaren van de timbrado hebben wij al. Zij zingen zonder meer een deel van een repertoire zeer metalig en een ander deel in prima watertoeren. Deze zang is wondervol en maakt grote indruk.

AANMAAK EUMELANINE

Door Dirk Van den Abeele
MUTAVI, Research & Advice Group

In de huid van onze vogels bevinden zich cellen die instaan voor het aanmaken van eumelanine en / of phaeomelanine. Deze worden melanocyten of pigmentcellen genoemd. In deze cellen, meer bepaald in het endoplasmatisch reticulum, worden de matrixen van de pigmentgranules (melanosomen) gevormd. Deze matrixen kan men zich het beste voorstellen als kleurloze vrijwel onzichtbare granules. Deze kleurloze proteïnamatrixen worden gevormd uit tenminste vier verschillende eiwitten. Wanneer deze ongekleurde matrixen voltooid zijn, start een chemische reactie die in gang gezet wordt door een bepaald enzym. Een enzym is een stof die een specifieke taak heeft en in dit geval moet het de chemische reactie activeren die deze matrixen zwart zal kleuren (pigmentsynthese). Dat enzym heet tyrosinase. Tijdens deze chemische reactie zijn er twee mogelijkheden: of er wordt eumelanine gevormd of er wordt phaeomelanine gevormd. Wanneer tijdens het omzettingproces bij dopaquinone het enzym cysteine wordt bijgevoegd (dit signaal komt van buiten de melanocyt nl. uit de veerfollikel), wordt er in plaats van eumelanine phaeomelanine gevormd. Maar dat is bij papegaaiachtigen en zeker bij agaporniden niet van toepassing. Wanneer het proces normaal verloopt en de zwarte eumelaninekorrels volledig zijn gevormd, wordt door

middel van het (transport) enzym myosine de eumelaninegranules via lange dendriten in de veer afgezet.

Het enzym tyrosinase bestaat uit 529 verschillende aminozuren bij vogels. Elk aminozuur is op zijn beurt opgebouwd uit 3 verschillende basen. Dus als we een klein reksommetje maken, zien we dat $529 \times 3 = 1587$ verschillende basen verantwoordelijk zijn voor het totale proces.

Een ingenieus systeem, maar dat betekent ook dat er zich dus in principe soms verschillende fouten (mutaties) kunnen voordoen, wanneer het DNA zich tijdens de diverse celdelingen verdubbelt. Wanneer er met een van deze basen bij het opbouwen van het enzym tyrosinase iets verkeerd gaat, betekent dat dan ook dat de tyrosinaseactiviteit iets zal afwijken van de normale activiteit en dus ook de kwaliteit van de eumelanine die gevormd wordt. Dat kwaliteitsverschil is zichtbaar aan de kleur van de gevormde eumelanine. Ook kan er een probleem zijn met het "transport" enzym myosine, waardoor de afzetting naar de veer zelf verstoord wordt.

Voornaamste afwijkingen:

We kunnen deze eumelaninemutanten eigenlijk onderverdelen in drie verschillende hoofdvormen. Dat zijn verschillende vormen van albinisme (kwalitatieve reductie) zoals fallows en ino's, pigmentverdunding (kwantitatieve reductie) zoals overgoten en gezoomd en leucisme zoals recessief en

dominant bont.

Albinisme of kwalitatieve reductie:

De meest bekende en dus ook de eerste vormen waaraan we denken bij eumelaninemutanten zijn ongetwijfeld de ino-vormen. Bij agaporniden hebben we meerdere ino-vormen, namelijk geslachtsgebonden albinisme (SL-ino - sex-linked ino), recessief albinisme of NSL-ino (Non Sex-linked ino) en de fallows.

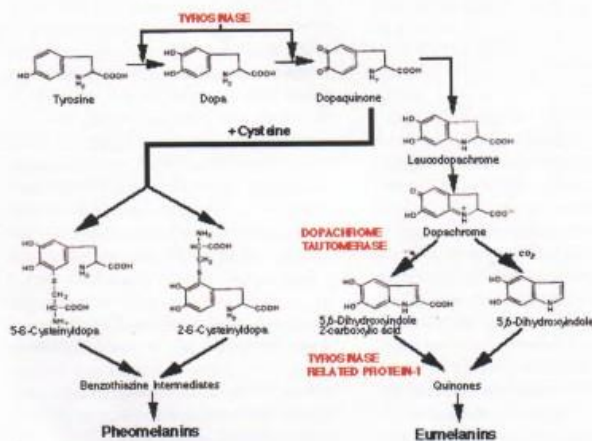
Bij recessief albinisme komt pigmentsynthese niet of nauwelijks op gang. Dat zorgt ervoor dat er lege matrixen gevormd worden. Deze lege matrixen worden echter wel afgezet in de veer. Dit noemen we tyrosinase-negatief albinisme (TYR-neg). Dat proces zien we ook bij de bronze fallow (fallow type 1), maar dan wel in mindere mate. Hier komt de tyrosinaseactiviteit slechts gedeeltelijk op gang waardoor een mindere kwaliteit pigment gevormd wordt.

Bij het geslachtsgebonden albinisme ontstaan ernstig misvormde en onderontwikkelde matrixen. De tyrosinaseactiviteit is niet aangetast, integendeel bij de SL-ino is er zelfs een tweeënehalf maal hogere tyrosinaseactiviteit gevonden dan bij de wildvorm, maar door het feit dat de matrixen te klein en te misvormd zijn, heeft dit geen enkel effect. Die vorm van albinisme noemen we daarom tyrosinasepositief (TYR-pos).

Er worden dus in beide gevallen melanosomale matrixen aangemaakt, die bij NSL ino's in normale aantallen aanwezig zijn, maar kleurloos of vrijwel kleurloos blijven en bij SL ino's wel zwart aankleuren maar ernstig misvormd, te klein en te laag in aantal zijn. De myosine doet hier normaal zijn werk en zet de gevormde matrixen af in de veren. De bevedering is dus niet "leeg", maar er zitten ofwel lege of heel kleine, misvormde matrixen in de bevedering. Er wordt dus bij albinisme geen (voor onze ogen) "zichtbare" eumelanine aangemaakt, onder een elektronenmicroscop is dit wel zichtbaar. Bij de pale fallow (fallow type 2) zien we ook een aantasting van de kwaliteit van de matrixen. Dat geeft daardoor een kwalitatieve reductie van eumelanine.

Een ander mogelijkheid is bijvoorbeeld dat de kleur tijdens de pigmentsynthese niet volledig zwart wordt. Dat hebben we bij de cinnamon. Bij cinnamon zien we dat bij de aanmaak van de eumelanine de laatste fase

Hieronder een schema waarop de vorming van eumelanine en phaeomelanine wordt uitgelegd.

wegvalt. Daardoor is het eindproduct dan 'bruin gekleurde' eumelanine. De matrixen hebben een normale vorm, alleen is de gevormde eumelanine anders gekleurd, ze werden niet zwart. Het is dus een fabeltje te stellen dat er bij cinnamon bruin phaeomelanine wordt afgezet in de veren. Cinnamon heeft niets te maken met phaeomelanine. Zoals u trouwens op voorgaande schema kunt zien, zijn het twee verschillende processen.

Al deze vormen kunnen we beschouwen als vormen van kwalitatieve reducties. Albinistische mutaties corresponderen met gemuteerde allelen van loci die betrokken zijn bij het proces van melanisatie, inclusief het metabolisme en de constructie van de melanosomen. Het typerende van een albinistische mutatie – in vergelijking met de twee andere groepen – is de eumelaninereductie zowel in het lichaamsweefsel als in de veren. Met andere woorden: zij verliezen de eumelanine in de ogen, de huid, de poten, de snavel en de nagels. Hoewel sommige van deze mutaties als volwassen vogel een donker oog hebben, vertonen ze alle een gereduceerde oogkleur bij het uitkomen. De eumelanine korrels van deze kleurlagen zijn structureel gewijzigd. De wijziging op zich hangt af van de functie van het betrokken locus, maar is in ieder geval een kwalitatieve verandering.

Pigment verdunning of kwantitatieve reductie:

Dan hebben we de zogenaamde pigment verdunning of een kwantitatieve reductie van eumelanine. Dit is te wijden aan een defect in de distributie (transport) van eumelanine en heeft te maken met het al of niet aanwezig zijn van functionerende transportmiddelen zoals normale dendriten en myosine. Alle eumelaninegranules worden op een normale manier gevormd, maar raken op een of andere manier niet allemaal in de veer. Dat is onder andere het geval bij gezoomd en overgoten. Een andere mogelijkheid is dat tijdens het transport van de normaal gevormde granules iets verkeerd gaat, dat zien we onder andere bij overgoten. Daar zien we dat een mutatie van het 'dilute' locus (gen) ervoor zorgt dat de gevormde eumelanine, wanneer die wordt afgezet in de veer, gedeeltelijk gaat samenklonteren. Dat geeft ons de zogenaamde 'macromelanosomen' of 'reuzen-granules'. We spreken dan over kwantitatieve verandering van de eumelanine. Het weefsel wordt door deze mutaties niet beïnvloed. Het afzettingsproces in de ogen, de huid en in ander weefsel is verschillend van dat in de veren. Vereenvoudigd: deze loci beïnvloeden de eumelanine afzetting in de huid niet.

Leucisme:

Als laatste is er nog leucisme. Bij leucisme hebben we o.a. te maken met verschillende bontvormen. Dat heeft eigenlijk niets te maken met de tyrosinase en de vorming of het kleuren van de matrixen. Hier ligt de oorzaak in de neurale lijst, de migratie van de melanoblasten naar de huid of het milieu van de huid zelf. Bij leucisme zien we dat in bepaalde huidsectoren de melanocyten bijna volledig ontbreken. Wanneer deze pigmentcellen niet aanwezig zijn in de huid, kan er ook geen pigment worden afgezet. Bij recessief bont is er een defect in distributie van de pigmentcellen vanuit de neurale lijst, de plaats waar de melanoblasten ontstaan, en daardoor arriveren er te weinig en in sommige gebieden geen melanocyten in de huid. Het enzym myosine kan zijn werk doen, maar als er weinig of geen melanocyten zijn, kunnen ze ook niet voldoende pigment afzetten waardoor de veer zijn normale kleur zou krijgen.

Bij dominant bont daarentegen zijn bepaalde huidsegmenten genetisch zodanig veranderd dat melanocyten er zich niet kunnen vestigen of afsterven. Hier zien we dan ook dat in de bonte veervelden absoluut geen enkele matrix is afgezet in de veer. Dit noemen we de amelanotische (pigmentloze) gebieden, deze zijn wel "leeg", er zijn zelfs geen kleurloze melanosoom matrixen.

Samengevat kunnen we dus stellen dat er in principe drie manieren zijn waarop de eumelanine-afzetting in de veer kan worden gewijzigd.

- Beschadiging van het metabolisme van de eumelanineproductie geeft albinisme
- Beschadiging in de sturing van het transport van eumelaninekorrels naar de gewenste veerzones veroorzaakt eume-

laninepigmentverdunning.

- Beschadiging van cellen verantwoordelijk voor eumelanineproductie veroorzaakt leucisme.

Laat ons duidelijk zijn dat dit enkel betrekking heeft op de vorming en de afzetting van de eumelanine. En eumelanine en phaeomelanine zijn twee totaal verschillende zaken. Zoals u op het schema kunt zien is er een groot verschil in de aanmaak van de phaeomelanine met die van de eumelanine. Ik zet voor alle duidelijkheid de vorming en de verschillen tussen beide even voor u op een rijtje:

Als er een mutatie optreedt bij de aanmaak van de eumelanine, lijkt het visueel allemaal 'als opbleking' van de veren, maar zoals u gemerkt zult hebben, is het een iets complexer geheel.

Om op de juiste manier te bepalen met welke mutatie we te maken hebben, moeten we dan ook rekening houden met wat er exact met de eumelanine gebeurt, gecombineerd met het genotype (de genetische achtergrond) van elke mutant. Enkel en alleen op deze manier kunnen we de juiste mutatie bepalen. Het gebeurde vroeger maar al te vaak dat men lukraak een naam gaf aan een nieuwe mutant. Of het leek erop of gewoon omdat het een commercieel aantrekkelijke naam was. Dat kan absoluut niet!! Vergeet niet dat er wetenschappelijk al heel wat namen vastliggen en als we willen dat anderen onze hobby ernstig nemen, moeten we het ook correct doen.

DIRK VAN DEN ABEELE
MUTAVI, RESEARCH & ADVICE GROUP

[HTTP://WWW.AGAPORNIS.BE](http://www.agapornis.be)
BESCHIKBAAR VOOR LEZINGEN

Eumelanine

- In het endoplasmatisch reticulum van de melanocyt worden kleurloze matrixen gevormd.
- Vervolgens brengt het enzym tyrosinase de pigmentsynthese op gang. Tyrosinase bestaat uit 529 aminozuren (1587 basen).
- Er is geen omschakeling, de pigment-synthese gaat gewoon verder
- De gevormde eumelanine is zwart. De granules zijn sferisch [rond], ovaal, staafvormig en zelfs naaldvormig
- Eumelanine wordt beïnvloed (gebleekt) door direct zonlicht.
- Eumelanine is niet oplosbaar in alkalische vloeistoffen.

Phaeomelanine

- In het endoplasmatisch reticulum van de melanocyt worden kleurloze matrixen gevormd.
- Vervolgens brengt het enzym tyrosinase de pigmentsynthese op gang. Tyrosinase bestaat uit 529 aminozuren (1587 basen).
- Het genetische signaal dat de omschakeling regelt (bij hoender- en vinkachtigen) komt van buiten de melanocyt (veerfollikel).
- De gevormde phaeomelanine is roodbruin van kleur en de vorm is amorf.
- Phaeomelanine bleekt niet uit in direct zonlicht.
- Phaeomelanine is oplosbaar in alkalische vloeistoffen.

VOEDSEL UIT HET RIJKDOM DER NATUUR

Onkruidzaden als vogelvoedsel *KLEINE KLIS* (*Arctium minus*)

Ook de klis (ook wel klit genoemd) behoort tot de grote plantenfamilie van de composieten. De plantennaam *Arctium* betekent 'beer' en is een Euraziatisch geslacht.

Enkele soorten komen voor in Nederland en België. Zo kennen we behalve de kleine klis ook de gewone klis, de grote klis en de donzige klis.

De kleine klis is een plant van de ruderaal gronden met grote grijsgroene, driehoekige bladeren en kan 40 cm tot 120cm groot worden. De zaaddoosjes met hun paarse bloemen geven aan dat ze tot de distelfamilie behoren. De zaaddoosjes klitten aan kleding en in je haar. Ik weet nog goed dat we vroeger als schoolgaande jeugd met de zaaddoosjes naar elkaar gooiden in de hoop dat deze bij een ander in de kleren of het haar zou klitten.

De klis bloeit van juli tot november. In het najaar verkleurt de plant naar een bruine winterse uitstraling. De gehele winter door bevindt zich het zaad in zaaddoosjes, als het tenminste niet ten prooi valt aan een troep foeragerende putters. We vinden de klis op talrijke plaatsen zoals braakliggende gronden, bermen, langs watergangen en dijken. Over het algemeen heeft de klis een voorkeur voor klei of stikstofrijke grond.

Het oogsten van de klis gaat het best door een volledige pluim met zaadhoofdjes van de plant af te knippen en aan onze vogels te verstrekken. Let wel op dat jonge, net uitvliegende vogels niet verward raken in de klitten en op warme zomerdagen de drinkfontein niet kunnen bereiken. We kunnen deze zaadhoofdjes ook laten drogen om zo een voorraad aan te leggen voor de winterperiode.

Oogsttijd: vanaf einde zomer

Vindplaats: wegbermen, stortplaatsen, braak terrein, klei- of stikstofrijke gronden

Vogels: sijs, kneu, groenling, putter, goudvink, kanaries, parkieten, barsijs, haakbek, appelvink en frater.

TEKST EN FOTO: FRANS PIJNEN.

De blauwvleugelparkiet, *Neophema chrysostoma*.

Mijn ervaringen met de blauwvleugelparkiet, *Neophema chrysostoma*. Na vijftien jaar postduiven gehouden te hebben ben ik in '96 weer begonnen met parkieten. De laatste duiven werden geruild tegen een paar *Neophema*'s. Hierbij zaten wat gele roodbuikturquoisines, maar ook een blauwvleugel. Dit vond ik zo'n mooie vogel dat ik wat meer van deze vogels wilde weten. Gelukkig zat bij de ruil ook het boek van H. P. M. Zomer "Neophema's en hun kleurmutaties". Ook keek ik op de beurzen uit naar deze vogels, maar kwam ze niet tegen. Uiteindelijk lukte het mij een koppeltje te kopen. Het jaar daarop kweekte ik vier jongen, maar helaas stierf de man in de ruitijd. Dus ik was nog niet veel verder. Het jaar daarop kon ik een oude man kopen. Hij was wel oud, maar ik had hem nodig. Ik kweekte weer een paar jongen en kon opnieuw een koppel maken. In 1999 kon ik nog een koppel kopen. Dit koppel werd uit elkaar gehaald en aan mijn eigen vogels gekoppeld. Het volgende seizoen begon ik met zes koppels. Ik had inmiddels wat ervaring met voeding en nestkasten. Zo gebruik ik blokken van 40-45 cm diep en 16x16 bodemmaat. Ik zorg dat het inspectieluikje aan de zijkant laag zit. Zo kijkt de vogel in plaats van erop. Ik voer speciaal neophemazaad zonder zonnepitten; deze krijgen ze nooit. Buiten de broedtijd voer ik gerantsoeneerd om vervetting tegen te gaan. Wekelijks krijgen ze een stukje winterpeen, waarop ze dol zijn. Ook houd ik de vloer zeer droog met vloerdekcorrels voor postduiven (naturel). In 2000 kon ik met twee liefhebbers ruilen. Met de een ruilde ik wat Engelse vogels, met de ander wat man-

nen en een pop. Deze pop is anders groen dan de rest, meer olijf. Ik koppelde deze aan mijn mooiste man, die zeer licht van kleur is. Het eerste nest was onbevruucht, het tweede nest had 1 jong. Nu dit laatste jaar twee rondes, 12 eieren, 11 jongen op stok. 2002 gaf 38 jongen van 9 koppels, waarvan 2 late koppels. Ik kweek in een koude kooi, dus begin ik laat. De vluchtjes zijn 1,60 lang en 0,75 breed, de tussenwanden zijn van gaas. Ik heb geen goede ervaring met broedkooien, maar probeer het dit jaar nog met een paar koppels. Half april kijken ze de blokken en krijgen ze zachtvoermix erbij. Ik vind dit beter dan eivoer, omdat er dierlijk voer in zit. Dit dierlijk voer hebben ze toch in geringe mate nodig. Dit voorkomt veel problemen, denk ik. In deze tijd zijn ook de paardebloemen rijp en deze worden zoveel mogelijk verzameld. Die over zijn gaan in de diepvries, voor als er geen verse zijn. Dit is mijn inziens het beste onkruidzaad voor de kweek. Ook herderstasje en perzikkruid worden verzameld. Tot slot de verschillen tussen man en pop. De man is wat feller gekleurd. Bij twijfel geven de slagpennen zekerheid. Bij de man zijn deze zwart en bij de pop bruinig

JAN DE NIJS EN PIET ONDERDELINDEN

met een randje. De blauwvleugel is lang niet zo populair geweest, misschien omdat er geen mutanten van zijn. In 2003 kweekte ik 55 jongen waarvan enkele zeer lichte en een paar donkerdere. Insiders denken aan misty en ik zie overeenkomst met de misty-swift, ook wat vererving betreft.

GROETEN, EN SUCCES MET DE KWEK.

PIET DE ROOIJ SPRUNDEL
E-MAIL: PIETDEROOIJ@WISH.NET

K.B.O.F. "DE WITTE SPREEUWEN"

Het beste en meest gelezen **Belgisch Ornithologisch tijdschrift** voor vogelliefhebbers en kwekers. Verschijnt maandelijks. Oplage 25.000 exemplaren alleen in Vlaams België. Het bevat 80 pagina's, prachtig geïllustreerd, boordevol wetenschappelijke tekst, over huisvesting, kweken en verzorging. **Jaarabonnement: € 25,00**. Betaling: op rekeningnr. 67.32.33.790 bij de ING bank te Tilburg, t.a.v. de heer A. TRUYTS, Alg. Nat. Penningmeester K.B.O.F., Witte Gracht 90, 2222 HEIST OP DE BERG. Gratis proefnummer op schriftelijke aanvraag bij: Paul Achten, Everslaarstraat 78, 9160 LOKEREN. E-mail: ledenadministratie@kbef.be

H. Dijks Dongen

Nieuwe Bionaire Luchtreiniger + Ionisator

Schone lucht is noodzakelijk voor een goede gezondheid van mens en dier. De nieuwe Bionaire Luchtreiniger met ionisator is voorzien van een 4-voudig filter. Het HEPA-filter zuivert tot 99% van het stof en onzuiverheden uit de lucht, het electretfilter / ionisator doodt bacteriën en virussen, het actieve koolstoffilter neutraliseert geurtjes. Een uitwasbaar voorfilter vangt grote stofdeeltjes waardoor het hoofdfilter een langere levensduur heeft. Met de Bionaire Luchtreiniger / ionisator voorkomt u ziekten (bijv. hapziekte). Verstelbaar in 3 standen. Geschikt voor kleine en grote ruimtes (tot 70m³). Filters (ook van andere modellen) uit voorraad leverbaar.

Verder leveren wij:

Gloeilampdimmer rimo 250, rimo 2000 dimmer gloeilamp + TL, true-lite zonlichtlampen, thermo- en hygrometers. Bionaire luchtbevochtigers, schrikdraad, inbouw-apparatuur voor warmtekooi, Elstein verwarmings-lampen en elementen, schouwlampen, schakelklokken, elektronische- en aetherthermostaten, broedmachine, voetringscharen, nagel- snaveltang, voederspuiten, voedernaalden, kroppaalden, convectorkachel 500 Watt.

Meer info: www.rimo.nl Folder op aanvraag Verzending in Nederland Tel.: 0162 - 313949 (ook 's avonds)

Feiten en fictie over vogelvoeding: zaden versus pellets

In het nu volgende artikel wordt duidelijk gemaakt aan welke eisen een vogeldieet moet voldoen.

Vervolgens worden de voor- en nadelen van zaadmengsels en pelletsvoerders op een rijtje gezet. Deze

voor- en nadelen worden tegen elkaar afgewogen om tenslotte enkele aanbevelingen te kunnen doen.

Inleiding

Men zou het grote belang dat wordt gehecht aan voeding kunnen toedichten aan haar drie meest belangrijke functies.

Eerstens dient voeding voor de opname van energie. Alle processen die in het lichaam plaatshebben, verbruiken energie. Voorbeelden hiervan zijn het handhaven van de lichaamstemperatuur, de orgaanfuncties en de voortbeweging. Energie wordt met name in de vorm van koolhydraten en vetten opgenomen.

Verder heeft de vogel behoefte aan een groot aantal specifieke stoffen voor processen als groei, stofwisseling in de organen, reproductie, hormonale functies et cetera. Binnen deze groep van voedingsstoffen vallen onder andere bepaalde vitamines en mineralen, essentiële aminozuren en vetzuren (respectievelijk onderdelen van eiwitten en vetten).

Tenslotte vormt het vergaren van voedsel voor vele vogelsoorten, zowel in gevangenschap als in het wild, een belangrijk onderdeel van hun diersoortspecifieke gedrag.

Uit het hierbovenstaande kan geconcludeerd worden dat een goede voeding belangrijk is voor de gezondheid en het algemeen welbevinden van een vogel. Tekortkomingen in het aangeboden dieet kunnen op meerdere vlakken grote gevolgen hebben. Een gefundeerde keuze voor een bepaald dieet voor uw vogels is derhalve van eminent belang.

Gouden standaard

De hamvraag is dan ook wat er in een vogelvoer zou moeten zitten, m.a.w. men moet weten welke voedingsstoffen een vogel dagelijks moet opnemen om het lichaam normaal te laten functioneren op korte en lange termijn. Dit is niet voor elke vogelsoort onderzocht. Het meest uitvoerig is de nutriëntenbehoefte van (bedrijfsmatig) gehouden pluimvee beschreven (1, 2). Gebaseerd op deze gegevens, aangevuld door wetenschappelijk voedingsonderzoek bij met name papegaaiaachtigen (o.a. 3 en 4), hebben verschillende auteurs richtlijnen geformuleerd (5, 6, 7). In tabel 1 leest men de aanbevolen hoeveelheden nutriënten zoals opgesteld door de Association of Avian Veterinarians (5).

Tabel 1: Aanbevolen hoeveelheid nutriënten in het voer van volwassen gezelschapsvogels tijdens onderhoud. (Hawley SB: Persoonlijke communicatie, vervolgens goedgekeurd door Association of Avian Veterinarians en American Feed Control Officials, uit artikel 5)

Nutriënt	Aanbevolen	Hoeveelheden
	Papegaaï	Zangvogel
Bruto energie (kJ/g)	13,4 - 17,6	14,7 - 18,9
totaal eiwit(g/100g)	min. 12	min. 14
linolzuur(g/100g)	min. 1	min. 1

Nutriënt	Aanbevolen Papegaaï	Hoeveelheden Zangvogel
AMINOZUREN		
lysine (g/100g)	0,65	0,75
methionine (g/100g)	0,3	0,35
methionine + Cysteïne (g/100g)	0,5	0,58
arginine (g/100g)	0,65	0,75
threonine (g/100g)	0,4	0,46
MINERALEN		
calcium(g/100g) *	0,3-1,2	0,5-1,2
totaal fosfor(g/100g)	0,3	0,5
natrium (g/100g)	0,12	0,12
kalium(g/100g)	0,4	0,4
chloor(g/100g)	0,12	0,12
magnesium (g/100g)	0,06	0,06
SPOORELEMENTEN		
mangaan (mg/kg)	65	65
ijzer (mg/kg)	80	80
zink (mg/kg)	50	50
koper (mg/kg)	8	8
jodium (mg/kg)	0,4	0,4
selenium (mg/kg)	0,1	0,1
VITAMINEN		
vitamine A (IE/kg)	8.000	8.000
vitamineD3 (IE/kg)	min. 500 max. 2.000	min. 500 max. 2.500
vitamine E (mg/kg)	50	50
vitamine K (mg/kg)	1	1
biotine (mg/kg)	0,25	0,25
foliumzuur (mg/kg)	1,5	1,5
vitamine B12 (mg/kg)	0,01	0,01
choline (mg/kg)	1500	1500
thiamine (mg/kg)	4	4
riboflavine (mg/kg)	6	6
niacine (mg/kg)	50	50
pyridoxine (mg/kg)	6	6
panthoteenzuur (mg/kg)	20	20

*: Verhouding calcium / fosfor: min. 1 : 1 max. 2 : 1

Bovenstaande tabel is beslist geen gouden standaard, maar een weloverwogen advies gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, dat kan dienen als leidraad om het dieet dat u uw vogel voert aan een kritische analyse te onderwerpen.

Op de verpakking van het voer staat meestal van de belangrijkste voedingsstoffen in welke hoeveelheden ze in het voer aanwezig zijn. Verder is uitgebreide documentatie bij de leverancier of producent op te vragen. Deze gegevens kunt u vergelijken met bovenstaande tabel.

FEITEN EN FICTIE OVER VOGELVOEDING: ZADEN VERSUS PELLETS

Intermezzo

Er zijn twee manieren om het gehalte aan voedingsstoffen in een voeder weer te geven. Dit kan op energiebasis (grammen van een bepaalde voedingsstof per megajoule energie) of op productbasis (grammen voedingsstof per 100 gram of kilogram van een bepaald voer).

De opname van vogelvoer is primair afhankelijk van de energiebehoefte, anders gezegd: hoe groter de energiebehoefte (bij voorbeeld door lage omgevingstemperaturen, eiproductie), hoe hoger de opname van voedsel. Per energieëenheid (megajoule) behoort een vogel een zeker percentage essentiële nutriënten binnen te krijgen.

Een vogel zal van een voer, dat veel energie bevat, slechts weinig grammen hoeven op te nemen. Een dergelijk voer moet dus per 100 gram product meer essentiële voedingsstoffen bevatten dan een energiearm dieet.

De energieinhoud varieert van voer tot voer. Voer A bevat 10 megajoules energie per 100 gram voer, voer B bevat 12 megajoules energie per 100 g product. Hieruit volgt dat voer A per 100 g product meer essentiële voedingsstoffen moet bevatten dan voer B.

Om diverse voeders met elkaar te kunnen vergelijken voor wat betreft gehalten aan nutriënten strekt het tot aanbeveling dit op energiebasis te doen en niet op productbasis (zoals in artikel 6).

Op een verpakking zijn gehalten aminozuren, vitamines en mineralen gegeven per 100 g product (bij voorbeeld 18g eiwit per 100g voer). De aanbevelingen, vermeld in dit artikel, zijn daarom per 100 g product, omdat dit een eerste beoordeling van een willekeurig voeder zonder uitvoerig rekenwerk toch mogelijk maakt.

Zaadmengsels

De meeste in Nederland gehouden papegaaien, parkieten, tropen en kanaries krijgen zaden als hoofdbestanddeel van hun dagelijkse dieet. Hieraan ligt een aantal overwegingen ten grondslag. Zo zijn zaden goedkoop, overal verkrijgbaar en is er een uitgebreid assortiment aan mengsels voorhanden. De opname van zaden is over het algemeen goed, mede doordat vele vogelsoorten ook in het wild zaden eten.

Aan het voeren van zaden kleeft echter ook een aantal nadelen, waarvan het belangrijkste is, dat een dieet, dat slechts uit zaden bestaat, deficiënt is. De volgende nutriënten hebben vogels nodig, maar komen simpelweg niet voor in zaden (7,8):

- de mineralen calcium, beschikbaar fosfor, natrium, mangaan, zink, ijzer
- de vitamines A, D en K, riboflavine, pantotheenzuur, niacine, B12 en choline
- verschillende essentiële aminozuren

Tekorten die ontstaan, kunnen grote gevolgen hebben voor de gezondheid (zie: Discussie).

In het wild levende vogels zoeken feilloos zelf een volledige voeding bij elkaar en hebben daarbij de keuze uit een schier onuitputtelijke hoeveelheid voedingsmiddelen. Onderzoek naar foeragegewoontes bij zebra-vinken, grasparkieten en rosella's heeft aangetoond, dat deze soorten niet alleen rijpe zaden eten, maar tevens tientallen soorten halfrijpe zaden, bloemen en planten (9, 10, 11, 12). Het is vrijwel onmogelijk in gevangenschap gehouden vogels eenzelfde aanbod voor te schotelen. De zaadmengsels zoals wij die kennen, bestaan slechts uit rijpe zaden. Bovendien neigen veel vogelsoorten, in het bijzonder papegaaien, tot het selecteren van een bepaald soort zaden (bij voorbeeld pinda's of zonnepitten), waardoor het dieet nog eenzijdiger wordt. De tekortkomingen van een zaadmengsel kunnen en moeten worden ondervangen door het supplementeren met eivoer, krachtvoer, groenvoer, fruit en dergelijke. Onbekend blijft wat daadwerkelijk door de vogels wordt opgenomen (zie: Discussie).

Zaadmengsels worden op veel manieren aan de man gebracht. Behalve de kant en klare verpakkingen van de bekende merken bieden vele dierenwinkels/zaadhandels zaden in eigen verpakking of los verpakt per kilogram aan. Zodoende kan onduidelijkheid ontstaan over de afkomst, productie en houdbaarheid van bepaalde mengsels. Verontreiniging van zaden met onder andere schimmel-(sporen) en pesticiden is dan ook niet denkbeeldig.

Pelletsvoeders

Sinds eind jaren tachtig zijn er op de Nederlandse markt verschillende commerciële pelletsvoeders verkrijgbaar. Het aantal merken en soorten is, evenredig met het gebruik ervan, alleen maar toegenomen. Deze voeders worden vrijwel zonder uitzondering gemaakt door middel van extrusie. Daarvoor worden eerst allerlei granen gemalen, waaraan vervolgens de benodigde hoeveelheden essentiële voedingsstoffen worden toegevoegd. Dit fijngemalen mengsel wordt in een zogenaamde extruder onder hoge druk vermengd met water en stoom waardoor een deegachtige massa ontstaat. Bij het verlaten van de machine ontstaan door afkoeling luchtige brokjes, die ten slotte in een soort oven worden gedroogd.

Tijdens het extrusieproces worden de brokjes meteen gepasteuriseerd. Eventueel schadelijke micro-organismen worden zo geëlimineerd. Op de verpakking, zeker van de Amerikaanse merken, worden de productiedatum, uiterste houdbaarheidsdatum en de gebruikte grondstoffen vermeld.

Een pelletsvoeder is een compleet voeder, hetgeen wil zeggen dat de vogel met elk opgenomen brokje dezelfde (juiste) hoeveelheden essentiële voedingsstoffen binnenkrijgt. Selectie is niet meer mogelijk. Bovendien hoeft er in principe niets gesupplementeerd te worden.

Een nadeel van pelletsvoeders is de prijs. Het vergelijken van de kiloprijs van een zaadmengsel met die van een pelletsvoeder geeft een vertekend beeld, omdat van zaadmengsels 18-69% in de vorm van zaadhulzen wordt weggegooid (7). Desalniettemin zullen de voerkosten per vogel per dag bij het voeren van een pelletsvoeder hoger zijn dan bij het voeren van zaden.

Tevens kan het introduceren van de pellets aan een vogel problemen opleveren, maar in principe is elke vogel over te zetten op een korrelvoeding. Ter illustratie: indien in een groep valkparkieten zaden van de ene op de andere dag worden vervangen door pellets, zal binnen 48 uur 90% van de dieren het pelletsvoeder opnemen (8).

In tegenstelling tot zaden hoeven pellets niet afgepeld te worden, hetgeen invloed zou kunnen hebben op het maag-darmkanaal. Maar een afwijkende klier- en spiermaagfunctie bij papegaaien die pellets eten en geen grit aangeboden krijgen, is nimmer aangetoond (5). Wel produceren sommige vogels dunne ontlasting, indien hun dieet uit slechts pelletsvoeder bestaat. Dit zou te verklaren zijn door het hogere mineralengehalte van het voer, maar er zijn geen aanwijzingen dat dit nadelige gevolgen heeft voor de gezondheid. Het bijvoeren van wat zaden kan in sommige gevallen verbetering geven.

Sommige fabrikanten van pelletsvoeders maken nogal uitbundig gebruik van synthetische en natuurlijke geur-, kleur- en smaakstoffen om de acceptatie bij vogel (en eigenaar) te verhogen. Schadelijke effecten zijn niet aangetoond, maar op lange termijn niet helemaal uit te sluiten. Er bestaan echter pelletsvoeders op organische basis, waaraan geen geur-, kleur- en smaakstoffen zijn toegevoegd en waarbij bovendien de grondstoffen vrij zijn van bestrijdingsmiddelen. De samenstelling van elk merk pellets varieert en wijkt zeker op punten af van de in tabel 1 gedane aanbevelingen (6).

Intermezzo

Vogels laten wennen aan een voer waarmee ze niet bekend zijn, kan in sommige gevallen erg moeilijk zijn, maar elke gezonde vogel kan men met enig doorzettingsvermogen pellets laten eten.

Voorwaarde is dat alleen een gezonde vogel in goede lichamelijke conditie op een nieuw voer mag worden overgezet. Aanvankelijk weigeren de meeste vogels de pellets te eten. Het lichaamsgewicht van de vogel mag tijdens de gewenningsperiode zeker niet meer dan 10 % afnemen. Bovendien mag een vogel afhankelijk van de grootte niet langer dan 12-48 uur vasten.

Er zijn verschillende manieren om een vogel over te zetten op pellets, die er meestal op gebaseerd zijn het aandeel pellets ten opzichte van de hoeveelheid zaadmengsel te doen toenemen. Eerst laat men de vogel wennen aan de pellets door ze vermalen aan het zaad toe te voegen of ze in een afzonderlijke voerbak te doen, naast het oorspronkelijke voer.

FEITEN EN FICTIE OVER VOGELVOEDING: ZADEN VERSUS PELLETS

Vervolgens bouwt men het aandeel zaad in de voeding af onder gelijktijdige toename van het aandeel pellets over een periode van 3-7 dagen, waarbij de hoeveelheid zaad tot nul wordt gereduceerd. Gedurende dit proces is het belangrijk nauwlettend te observeren of de vogels de pellets daadwerkelijk eten.

Als de vogels uiteindelijk omgeschakeld zijn, dienen pellets het hoofdbestanddeel van de voeding te blijven uitmaken. Groenvoer, fruit en zaden mogen in zeer beperkte mate worden bijgevoerd. Andere voedingssupplementen (multivitaminen en dergelijke) mogen niet meer worden gebruikt, teneinde intoxicatie met bepaalde nutriënten te voorkomen.

Nadere adviezen met betrekking tot het gewennen kunt u krijgen bij fabrikant en dierenarts.

Discussie

Een deficiënte voeding kan grote gevolgen hebben voor de gezondheid en het algemeen welbevinden van vogels. Aan het merendeel van de bij de dierenarts ter consult aangeboden vogels ligt een probleem ten gevolge van een onvolledige voeding ten grondslag (13). Specifieke tekorten kunnen specifieke ziektebeelden veroorzaken, bij voorbeeld struma in geval van jodiumdeficiëntie, botontkalking bij tekort aan calcium en actief vitamine D. Multideficiënte voeding veroorzaakt specifieke ziektebeelden zoals algemene weerstandsverlaging, afwijkend verenkleed en verenpikken (5). Een moeilijkheid hierbij is de lange tijdsperiode waarbinnen een vogel voedingsgerelateerde problemen kan ontwikkelen. Een papegaai leidt bijvoorbeeld 15 jaar een min of meer probleemloos leven om plotseling acuut benauwd te worden door een schimmelinfectie. Een tekort aan vitamine A, dat door een deficiënte voeding bestaande uit slechts zaden kan ontstaan, is een predisponerende factor. Een eigenaar zal niet geneigd zijn voeding de schuld te geven; de vogel leefde immers jarenlang ogenschijnlijk probleemloos. Daarenboven zal dezelfde eigenaar in veel gevallen sceptisch zijn ten opzichte van een voedingsadvies van de dierenarts (lees: overschakelen op pelletsvoeding).

Zoals eerder vermeld moet een zaadmengsel aangevuld worden om een werkelijk complete voeding te doen ontstaan. Dit gebeurt met eivoer, krachtvoer, grit, groente en fruit, kiemzaad, multivitaminen door voer en drinkwater enzovoort. Een eerste moeilijkheid is deze verschillende ingrediënten in de juiste hoeveelheid en verhouding aan te bieden. Verder zal door selectie de samenstelling van het daadwerkelijk opgenomen dieet danig kunnen verschillen van de samenstelling van het aangeboden dieet.

Een vogelhouder zal bij elk voer kijken "hoe de vogels het doen". Eigen waarnemingen lijken vanzelfsprekend authentiek, maar kunnen een vertoebeld beeld geven. De observatie dat de vogels bij voorbeeld kort na de introductie van pellets ineens minder eieren leggen, meer uitval geven of iets dergelijks, wil niet zeggen dat er een oorzakelijk verband is tussen de pellets en de opgetreden verandering. Een termijn van maanden of zelfs jaren is nodig om een deugdelijk oordeel over een nieuw voer te kunnen vellen.

Om de effecten van een voeder op de vogels wetenschappelijk en feitelijk juist te kunnen vastleggen is langdurig onderzoek nodig met aanzienlijke aantallen dieren. Daarna moeten opgetreden verschillen statistisch worden gecontroleerd. In een dergelijke proef (7) werd aan verschillende soorten papegaaien twee jaar lang een zaadmengsel aangevuld met fruit en groenten gevoerd. Vervolgens kregen dezelfde dieren een jaar lang pellets met fruit en groenten. Het uitkomstpercentage was in beide groepen gelijk, echter het aantal grootgebrachte jongen nam sterk toe (van 66 naar 90%).

Conclusie

Het voeren van alleen een zaadmengsel aan in gevangenschap gehouden vogels, mag als obsoleet worden beschouwd. Een zaadmengsel aangevuld met groenten, fruit, eivoer en grit in de juiste verhoudingen, kan wel als een volledig voer dienen.

Echter, door onvermijdelijke selectie krijgen de vogels niet alle nutri-

ënten in voldoende mate binnen. Bijgevolg heeft een pelletvoeder de voorkeur. De kans dat de vogels alle essentiële voedingsstoffen in afdoende hoeveelheden binnenkrijgen, is met een pelletvoeder immers het grootst, zonder dat hier noemenswaardige nadelen tegenover staan. Dit zal op korte en lange termijn de beste garantie geven voor een gezonde vogel.

DRS. M. J. M. DIRVEN
DIERENARTS

Verklarende woordenlijst:

- deficiënt: tekortschietend; de behoefte niet dekkend.
dieet: verzameling van diverse voedingsmiddelen die het dagelijkse rantsoen vormen.
essentieel: in relatie tot voedingsstoffen wordt bedoeld: die voedingsstoffen die voor de vogel wel noodzakelijk zijn, maar niet zelf aangemaakt kunnen worden en dus met het voer moeten worden opgenomen.
intoxicatie: overdosering, een teveel aan
multideficiënt: op meerdere vlakken tekortschietend, bijvoorbeeld een tekort aan verschillende vitamines en essentiële aminozuren
nutriënt: voedingsstoffen die nodig zijn voor de groei en instandhouding van het lichaam en voor een goede functie van de weefsels zoals koolhydraten, eiwitten, vetten, vitamines et cetera.
predisponerend: ontvankelijk makend, kans verhogend op het oplopen van
reproductie: het geheel van processen die te maken hebben met de voortplanting
supplementeren: toevoegen
volledig: in relatie tot het voer wordt bedoeld: dat voer waarin alle essentiële nutriënten in de juiste verhouding zijn vertegenwoordigd

Literatuur

- 1: National Research Council: Nutrient requirements of poultry.
- 2: Centraal veevoederbureau: Voedernormen landbouwhuisdieren en voederwaarde voeders. Verkorte tabel 1997
- 3: Earle KE, Clarke NR: The nutrition of the budgerigar (*Melopsittacus undulatus*). *Journal of Nutrition* 121: S186-S192, 1991.
- 4: Roudybush TE, Grau CR: Cockatiel (*Nymphicus hollandicus*) nutrition. *Journal of Nutrition* 121: S206, 1991.
- 5: Schoemaker NJ, Lumeij JT, Dorrestein GM, Beynen AC: Voedingsgerelateerde problemen bij gezelschapsvogels. *Tijdschrift voor Diergeneeskunde* 124:39-43, 1999
- 6: Bavelaar FJ, Beynen AC: Beoordeling van commerciële papegaaienvoeders. *Tijdschrift voor diergeneeskunde* 23:726-734, 2003
- 7: Ullrey DE, Allen MA, Baer DJ: Formulated diets versus seed mixtures for psittacines. *Journal of Nutrition* 121: S193-S205, 1991
- 8: Roudybush TE: Nutrition. In Altmann RB, Clubb SL, Dorrestein GM, Quesenberry K, eds. *Avian Medicine and Surgery*. Philadelphia: Saunders, 27-44, 1997
- 9: Cannon CE: The diet of the Eastern and Pale-Headed Rosellas. *Emu* 81: 101-110, 1981
- 10: Wyndham E: Environment and Food of the Budgerigar. *Australian Journal of Ecology* 5: 47-61, 1980
- 11: Zann R, Straw B: Feeding Ecology and breeding of zebra finches in farmland in Northern Victoria. *Australian Wildlife Res.* 11:533-552, 1984
- 12: Morton SR, Davies PH: Food of the zebra finch, and an examination of granivory in birds of the Australian arid zone. *Australian Journal of Ecology* 8: 235-243, 1983
- 13: Harrison GJ: Twenty years of progress in pet bird nutrition. *Journal of Am Vet Med Assoc.* 212:1226-1230, 1998.

De binsenastrilde

Neochima Ruficauda Domestica

Zoals de wetenschappelijke naam *domestica* al aangeeft is onze binsenastrilde een echte cultuurvogel. Vroeger werd de binsenastrilde als enige vertegenwoordiger van het genus *Bathilda* gezien. Nu zijn ze ondergebracht binnen het genus *Neochima*, waartoe ook de zonastrilde behoort.

In het land van herkomst Australië worden overigens ook de dornastrilde en ceresamadine tot het genus *Neochima* gerekend! De nominatvorm in Australië is de *N. z. ruficauda*, deze is olijfgroen op het rugdek en de buik is nagenoeg wit met een zacht gele waas. Het verspreidingsgebied is het Noordoosten van New South Wales, tot boven Rockhampton in Queensland langs de kust maar ook ver landinwaarts.

De ondersoort *N. z. clarescens* is meer grijsgroen en heeft een diep heldergele buik, komt voor in het gehele Noorden van Australië, Cape York, Darwin, Kimberley tot aan het westen van Sharkbay.

De mannen van beide geslachten hebben hetzelfde masker. In de jaren '70 zag men in Europa en ook in Nederland ook regelmatig de kleinstmasker binsenastrilde. Deze selectienorm is nagenoeg geheel verdwenen en de huidige binsenastrilde is de tussenvorm van de twee eerder beschreven Australische soorten. Hiermee is de *domestica* geheel verklaard.

Het voedsel in de vrije natuur bestaat uit allerlei gras- en onkruidzaden en insecten. Het leefgebied bestaat uit graslanden, struikgewas, maar ook tropische regenwouden en bergstreken. De gemiddelde temperatuur is vooral in het Noorden $\pm 30^\circ \text{C}$! De kweektijd is in het najaar, wanneer de regentijd begint, zodat er weer voldoende voedsel voorradig is. Het aantal lichturen per dag is maar twaalf en tussen zomer en winter zit maar een half uur verschil.

Wij als Europese kwekers denken vaak dat de vogels minimaal 15 lichturen per dag nodig hebben voor de kweek. In de vrije natuur volstaat dat met twaalf. Dit geldt

overigens voor alle vogelsoorten die dicht bij de evenaar leven.

Ook in Zuid-Europa heb je in de zomer minder lichturen dan in Nederland. Overigens is het wel zo dat de vogelsoorten die zuidelijk leven op het zuidelijke halfrond weer meer lichturen nodig hebben. Het is gewoon het omgekeerde van Europa.

Er is een duidelijk verschil tussen man en pop binsenastrilde; de man heeft een geheel rode kop en rood masker, bij de pop is dit beperkt tot een oogstreep, de pop mist het rood onder de snavel, de buik is fletser geel en de stiptekening minder sprekend. In broedconditie krijgt de pop vaak een donkere streep op de rode bovensnavel, bij de man wordt deze nog helderder. Als men met deze prachtige tropensoort wil beginnen, moet men toch op bepaalde eigenschappen letten. Het formaat moet minimaal 11 cm zijn, de vogels moeten vol van model zijn, het masker bij de man zo strak mogelijk op de schedel. Vaak ziet men groene veervelden in het masker. De stiptekening in de flanken, wangen moet zo helder en scherp mogelijk zijn. Ideaal is ook als stiptekening op de schedel aanwezig is, rond de snavel uitgezonderd, de keel is egaal rood zonder stippen.

Binsenastrilde moeten ook vleugeltekening tonen. De toppen van de vleugeldekveren zijn geel, zodat er twee vleugelbanden ontstaan, door het olijfgroene rug- en vleugeldek is dit minder sprekend dan bijv. de vleugeltekening bij de ceresamadine. Ook de stuittekening dient strak aanwezig te zijn. Veelvuldig komt het voor dat vooral mannen rood tonen op de gele onderstaart, dit is een kleurfout.

Binsenastrilden zijn rustige vogels en kunnen zonder meer bij andere rustige soorten

vogels gehouden worden. Zowel in broedkooi als voliëre gaan ze tot broeden over. Zowel met half open als gesloten nestkastjes of een vrijstaand nest in klimop of struiken zijn goede resultaten behaald.

Vaak worden Japanse meeuwtjes gebruikt als pleegouders. Veel kwekers hoor je dikwijls klagen over het feit dat ze het zelf niet willen doen.

De oorzaak hiervan ligt voor 90 % bij de kweker zelf!

Als voeding wordt een goede tropenmengeling verstrekt, onkruidzaden, kiemzaden, eivoer en grit/mineralen. Bij gordelgrasvinken en spitsstaartamadines kan dit voldoende zijn. Maar vooral in de eerste 10 dagen is levend voer onmisbaar voor alle prachtvinken. Men vindt vaak de buffalowormpjes, pinky's en miereneieren te duur, men vergeet dat Japanse meeuwen ook een heel jaar moeten eten en bovendien ook ruimte nodig hebben. In deze ruimte zouden ook prachtvinken kunnen kweken!! Dit levend voer is momenteel allemaal in diepvriesverpakking verkrijgbaar en als dagelijkse basis eruit te halen, kostenbesparend. Deze zijn gekookt en ingevroren en rijk aan vitamines en vooral dierlijke eiwitten. Na 1 een kwartier zijn ze ontdooid en geschikt om te voeren. Ideaal is om ze zowel 's morgens als 's avonds wat te geven. Zelf heb ik hiermee zeer goede ervaringen bij mijn gordelgrasvinken: in de 1ste ronde van 5 koppels 28 jongen, zelfs een nest van zeven en verschillende van zes en natuurbroed. Door de dierlijke eiwitten zullen de jongen beter opgroeien en mooi van model worden!

Als TT-vogel is de binsenastrilde zeer geschikt en valt vaak in de prijzen, zowel de man als pop. Wel is het zo dat overjarige vogels vaak beter van model, kleur en tekening zijn dan eerstejaars.

Er zijn al diverse mutaties opgetreden bij de binsenastrilde o.a. de bruin-, pastel- oranje- snavel- en bontmutatie.

TEKST EN FOTO'S: PIET ONDERDELINDEN EN JAN DE NIJS.

binsenastrilde man

binsenastrilde pop

oranjesnavel man

ONZE VOGELS, 1971, 100, 165

DE BLAUWE BISSCHOP, een eerbiedwaardige vogel.

Toen ik zo'n dertig jaar geleden begon met de vogelsport, waren er nog vrij eenvoudig vogels uit Amerika in de handel te verkrijgen. Met enige weemoed denk ik terug aan de tijd dat bijvoorbeeld indigo- en lazulivinken veelvuldig verkrijgbaar waren en niet veel duurder waren dan kanaries. Helaas had ik destijds als tiener niet de financiële middelen om deze prachtige vogels aan te schaffen. Nu lijkt het wel of dergelijke vogels volledig uit onze volières zijn verdwenen. Gelukkig is dat nog niet het geval. Met enige regelmaat ben ik op zoek geweest naar dit soort vogels. In het najaar van 2002 kon ik bij een vogelliefhebber uit Rotterdam een koppel blauwe bisschoppen aanschaffen. Het betrof hier de Noord-Amerikaanse soort (*Guiraca caerulea*). Het waren prachtvogels die in een prima conditie verkeerden en bij de vorige eigenaar hadden ze al gebroed en jongen grootgebracht. Voor de omschrijving van deze vogels verwijs ik naar *Onze Vogels* van mei 1989. Ze hebben overigens het formaat van een grote goudvink. De pop is overwegend bruin met in haar wangen enig blauw. De man is voornamelijk blauw.

De vogels werden ondergebracht in een beplante (overdekte) buitenvolière met een klein binnenhok. In dit binnenhok heb ik ze nooit zien zitten. Behalve enkele Chinese dwergkwartels waren er verder geen medebewoners in deze volière aanwezig. De blauwe bisschoppen zitten het gehele jaar buiten, wat ze blijkbaar prima bevalt. Ze krijgen gemengd volièrezaad aangevuld met kleine zonnepitten. Ook eivoer en meel- en buffalowormen worden met name in het broedseizoen gegeten.

Na de winter goed te hebben doorstaan was het de vraag of de blauwe bisschoppen tot broeden zouden overgaan. Op 7 mei 2003 zag ik de pop voor het eerst met kokosvezels slepen. Voor het maken van haar nest had ze een kanarienesskastje uitgekozen, dat tussen de klimop hing. Binnen een week had ze een mooi rond nestje gemaakt van uitsluitend kokosvezels. Het eerste ei werd gelegd op 14 mei. Na het leggen van het tweede ei ging de pop broeden. Daarbij werd ze af en toe afgelost door de man. In totaal werden er vier witgroene eieren gelegd. Na een broedtijd van 13 dagen werden op 28 mei de eerste drie jongen geboren. Het vierde jong werd een dag later geboren, maar was de volgende dag alweer

TON DE BRUIN

spoorloos verdwenen. De resterende jongen groeiden prima. In de periode dat er jongen waren, heb ik op aanraden van de vorige eigenaar met name buffalowormen (en geen meelwormen) gevoerd. Toen ze 6 dagen oud waren, heb ik ze geringd (ringmaat 3,5 mm). Omdat ik zelf geen ringen voorradig had, heb ik bij de heer Nijhuis uit Hengelo (alsnog mijn hartelijke dank) gelukkig nog enkele ringen kunnen verkrijgen, zodat ik de jongen toch kon ringen.

Toen de jongen een dag of 10 oud waren, gingen ze al op de rand van het nest zitten. Op 8 juni vloog het oudste jong uit, de volgende dag gevolgd door de overige twee. Nog niet eerder had ik de man horen fluiten, maar vanaf het moment dat de jongen waren uitgevlogen klonk zijn triomfantelijk gefluit (dat wel wat weg heeft van het gezang van de merel) door de tuin. Blijkbaar had hij dit moment afgewacht om ons zijn zangkunsten te laten horen. Helaas bleef een van de jongen constant op de bodem zitten en groeide slecht. Op 14 juni trof ik deze vogel dood op de bodem. De resterende twee jongen deden het prima en zijn uitgegroeid tot prachtige vogels.

Binnen enkele dagen nadat de jongen waren uitgevlogen, begon de man achter de pop aan te jagen. Op 11 juni maakte de pop aanstalten voor de bouw van een nieuw nest. Nadat ik in de bruidssluier losse kokosvezels aantrof, heb ik op deze plek een nestkorfje van ijzerdraad opgehangen. Daarin heb ik het oude nest gedaan. De pop vulde dit vliegensvlug aan tot een volwaardig nest. Op 18 juni werd het eerste ei van de twee-

de ronde gelegd. In totaal werden er weer vier eieren gelegd. De jongen van het eerste nest werden tot een week of drie na het uitvliegen nog door de man gevoerd. Op 1 juli zijn de jongen van het tweede nest geboren. De jongen van het eerste nest zaten toen nog in dezelfde volière en werden door de ouders getolereerd.

Na de tweede ronde volgde er nog een derde ronde. In verband met de hitte in die periode werden vanaf eind juli ook meelwormen gevoerd. Deze werden blijkbaar meer op prijs gesteld dan buffalowormen (de meelwormen werden steeds als eerste opgenomen). Alle drie de rondes leverden 2 jonge vogels op. Helaas trof ik op 9 augustus 2003 een van de jongen van de tweede ronde dood op de grond aan. Zo op het oog kon ik niets bijzonders ontdekken. Nog dezelfde dag overleed ook het tweede jong van de tweede ronde. Helaas overleden ook de jongen uit de derde ronde vrij snel nadat ze waren uitgevlogen. Zou dit dan toch aan de meelwormen hebben gelegen? Uiteindelijk heb ik dit jaar dus twee jongen van deze prachtige vogels succesvol grootgebracht zien worden. Voor het komende jaar hoop ik uiteraard dat ik meer jonge vogels in leven kan houden. Samengevat kan ik concluderen dat de blauwe bisschop een ideale vogel is voor de vogelliefhebber. Hij is prachtig om te zien, zit strak in de veren, kan zowel in grote als in kleine volières worden gehouden en is bovendien verdraagzaam naar andere vogels toe.

TEKST: CARL LUIJKEN
FOTO: TON DE BRUIN